

ORDRE EDU/XX/20XX, de XX de XXXX, per la qual s'estableix el currículum de la formació instrumental per a les persones adultes.

L'Estatut d'autonomia de Catalunya determina, a l'article 131.1, que correspon a la Generalitat de Catalunya, en matèria d'ensenyament no universitari, la competència exclusiva dels ensenyaments postobligatoris que no condueixen a l'obtenció d'un títol o d'un certificat acadèmic amb validesa a tot l'Estat i sobre els centres docents en què s'imparteixin aquests ensenyaments.

El marc general de la formació permanent d'adults està establert a la Llei 3/1991, de 18 de març, de formació d'adults, que autoritza el Govern i els consellers a crear diplomes i certificacions acreditatives i a desenvolupar aquesta llei.

Al seu torn, l'article 69 de la Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació, estableix que cal garantir el dret a l'educació en qualsevol etapa de la vida, de manera que les persones adultes puguin desenvolupar el seu projecte personal i professional, participar en la vida social, rebre orientació i cohesió formativa d'acord amb els seus interessos i possibilitats, validar les seves competències i preparar-se per a l'accés a altres ensenyaments del sistema educatiu. La formació instrumental s'inclou dins l'àmbit de la cohesió i la participació social, que comprèn, entre d'altres, l'acollida formativa a immigrants adults i la capaciació en l'ús d'estratègies per a l'adquisició de les competències bàsiques.

La formació instrumental s'adreça al conjunt de la població adulta en situació més vulnerable i a les persones novingudes, que necessiten adquirir les competències clau i aprendre la llengua, i també a aquelles que necessiten assolir les competències necessàries per poder accedir a altres ensenyaments del nostre sistema educatiu.

Aquesta ordre recull els objectius, les competències, els criteris d'avaluació, els sabers bàsics, les orientacions metodològiques i d'avaluació, i ha de guiar les activitats educatives escolars, concretar-ne les intencions i proporcionar guies d'acció adequades al professorat, que té la responsabilitat última a l'hora de concretar-ne l'aplicació. Com a llengua vehicular i d'aprenentatge de la formació instrumental, s'emprarà normalment el català, com a llengua pròpia de Catalunya.

Així mateix, la formació instrumental ha d'incorporar la perspectiva de gènere i s'ha de planificar i adequar-se a les necessitats i a la diversitat de les dones, a llurs interessos diversos i a llur disponibilitat horària, i han de crear programes específics per a dones en situació d'exclusió social, tal com s'estableix a la Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes.

L'actualització dels ensenyaments de la formació instrumental és necessària per adaptar-la als nous paradigmes educatius i a les noves necessitats educatives emergents en el context del món actual, globalitzat, digitalitzat i en evolució constant. Dona resposta a la població adulta amb més necessitats formatives, facilitant la cohesió social i el seu arrelament al país, i preparant-la per fer front, amb proacció, èxit i sostenibilitat, a la realitat i els reptes del segle XXI i exercir una ciutadania compromesa, crítica i activa, en aquest món interconnectat, global i canviant.

Així doncs, la formació instrumental és una nova oportunitat d'aprenentatge per a les persones adultes, perquè proporciona els mitjans per a l'adquisició de les competències, destreses i capacitats que contribueixen a l'actualització de les competències clau, facilitant el desenvolupament i l'autonomia personals i acadèmiques, la integració social i l'accés al món laboral, i que preparen per seguir els estudis de l'educació secundària per a les persones adultes, garantint l'atenció educativa en el marc d'un sistema educatiu inclusiu i coeducatiu.

Tenint en compte que l'alumnat de la formació instrumental té un perfil molt divers, l'organització dels ensenyaments per a les persones adultes ha de seguir una metodologia flexible i oberta, que respongui a les seves capacitats, necessitats i interessos, s'ha de basar en l'autoaprenentatge i ha de tenir en compte les seves experiències, necessitats i interessos. Per tant, s'ha de poder desenvolupar a través de l'ensenyament presencial i també mitjançant l'educació a distància, l'ensenyament ha de ser personalitzat i l'organització curricular ha de seguir una estructura flexible, que permeti adaptar-se a aquesta gran diversitat de motivacions, necessitats, capacitats, ritmes i condicions d'aprenentatge personals.

L'ordenació d'aquests ensenyaments es basa en els nous paradigmes del segle XXI, les polítiques educatives europees, el desenvolupament de la tecnologia digital i els avenços en els coneixements del camp de la psicologia i la neurociència, que permeten saber com aprenem les persones, i posen en evidència quins són els mètodes que afavoreixen l'aprenentatge significatiu.

La Unió Europea, en el marc per a la cooperació en matèria d'educació, defineix estratègies comunes amb objectius, àmbits d'actuació i recomanacions específiques orientades a la millora dels sistemes educatius i de formació com a element clau per aconseguir que la ciutadania europea pugui realitzar-se personalment, social i professional i, alhora, fer possible la prosperitat econòmica sostenible, l'ocupabilitat i la cohesió social. En aquest sentit, l'ordenació curricular de la formació instrumental té com a referent essencial per identificar les competències clau per a l'aprenentatge permanent la Recomanació del Consell de la Unió Europea de 2018. També té com a referència el marc estratègic Educació i Formació 2020, en el qual s'insta els estats membres a prendre mesures per garantir que totes les persones joves (i, per extensió, també adultes) desenvolupin les capacitats i competències necessàries per afavorir l'assoliment dels objectius personals i socials en matèria de creixement i ocupació. Així mateix, la Declaració d'Incheon (Marc d'Acció Educació 2030 de la UNESCO) els exhorta a garantir una educació inclusiva i equitativa de qualitat, i a promoure oportunitats d'aprenentatge al llarg de la vida per a tothom.

A part de la normativa europea educativa de referència, per a l'elaboració d'aquest currículum també s'han tingut en compte els Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'Agenda 2030, especialment l'objectiu 4, que fa referència a garantir una educació inclusiva, equitativa i de qualitat i promoure oportunitats d'aprenentatge durant tota la vida per a tothom. Així mateix, l'objectiu 5, per aconseguir la igualtat de gènere i apoderar totes les dones i nenes, i d'altres, que té entre un dels objectius de l'educació de persones adultes desenvolupar actituds i adquirir coneixements vinculats al desenvolupament sostenible i als efectes del canvi climàtic i les crisis ambientals, de salut o econòmiques i promoure la salut i els hàbits saludables d'alimentació, reduint el sedentarisme.

A fi i efecte de poder garantir aquesta continuïtat, transició i coherència en el conjunt de tota la trajectòria educativa que pugui tenir l'alumnat, és important, també, connectar la formació instrumental amb la resta d'ensenyaments del nostre sistema educatiu. En aquest sentit, l'ordenació de la formació instrumental té com a referent el currículum de l'educació primària i, específicament, el Decret 161/2009, de 27 d'octubre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria per a les persones adultes, perquè la disposició final primera autoritza el conseller d'Educació a regular l'ordenació de la formació instrumental per a les persones adultes.

Finalment, d'acord amb el Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu, els centres educatius han de ser inclusius per garantir l'accés de tothom a l'educació i l'èxit educatiu en condicions d'equitat i igualtat d'oportunitats. Els centres de formació d'adults han de promoure entre l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu el desenvolupament de

l'autonomia personal i l'adquisició d'habilitats i competències que contribueixin al seu desenvolupament integral i a l'aprenentatge al llarg de la vida, tal com s'estableix en l'article 22.

D'acord amb l'exposat i amb el principi de seguretat jurídica, l'objecte d'aquesta Ordre és establir la formació instrumental per a persones adultes, que substitueix l'ordenació curricular de la formació bàsica de les persones adultes, aprovada pel Decret 213/2002, d'1 d'agost, el qual queda derogat per l'Ordre que s'aprova.

De conformitat amb l'anterior, aquesta iniciativa s'exerceix en el marc del règim de millora de la qualitat normativa i dels principis de bona regulació i, en particular, dels principis de necessitat, eficàcia, proporcionalitat, seguretat jurídica, transparència i eficiència. Es persegueix la millora de l'organització del sistema educatiu com a interès general justificatiu i s'estableix la regulació imprescindible per atendre a les necessitats detectades, alhora que resulta coherent amb l'ordenament jurídic vigent i no s'estableixen càrregues administratives innecessàries per als destinataris. Així mateix, s'ha garantit el règim de transparència, així com la participació ciutadana en l'elaboració, i s'ha comptat amb la col·laboració de les entitats impulsores d'aquesta formació.

Aquesta ordre s'ha tramitat segons el que disposa l'article 59 i següents de la Llei 26/2010, de 3 d'agost, de règim jurídic i de procediment de les administracions públiques de Catalunya, i d'acord amb els principis de millora de la qualitat normativa i de participació ciutadana establerts a la Llei 19/2014, de 19 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern, i disposa del dictamen previ del Consell Escolar de Catalunya.

En virtut d'això, a proposta del conseller d'Educació, d'acord amb el dictamen de la Comissió Jurídica Assessora i amb la deliberació prèvia del Govern,

Ordeno:

Capítol I

Disposicions generals

Article 1

Objecte i àmbit d'aplicació

1. Establir l'ordenació dels ensenyaments de la formació instrumental adreçats a les persones adultes.
2. Els centres educatius que imparteixen aquests ensenyaments han d'ajustar la seva pràctica docent als elements curriculars que s'estableixen en aquesta ordre, sense perjudici de l'autonomia pedagògica que tenen cadascun d'aquests en aquells aspectes que marca el títol 7 de la Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació i el Decret 102/2010 de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius.

Article 2

Principis generals

1. La formació instrumental s'organitza d'acord amb els principis rectors del sistema educatiu de Catalunya previstos a l'article 2 de la Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació.
2. La concreció i el desenvolupament del currículum de la formació instrumental s'ha d'orientar al desenvolupament de coneixements, destreses i actituds per a l'adquisició progressiva de les competències clau i les competències pròpies que desenvolupa el currículum, amb l'objectiu de contribuir al desenvolupament del projecte personal i professional de les persones adultes i facilitar la seva participació social.
3. La formació instrumental ha de mantenir una coherència amb el conjunt de les etapes educatives, però singularment amb l'educació secundària per a les persones adultes, per tal d'assegurar l'èxit en la seva possible transició a l'ensenyament i facilitar la continuïtat en el procés formatiu.
4. L'equip docent ha d'acompanyar, tutoritzar i orientar l'alumnat, de manera personalitzada, en el seu procés d'aprenentatge. L'acció educativa ha de tenir en compte el bagatge personal i la diversitat en les capacitats, interessos i condicions individuals de les persones adultes, ha de ser flexible i s'ha d'adaptar als diferents ritmes d'aprenentatge, característiques i necessitats personals.

Article 3

Finalitat i objectius

1. La finalitat de la formació instrumental és proporcionar a les persones adultes els elements necessaris que els permetin l'adquisició progressiva de les competències clau que s'estableixen en l'annex 1, per afavorir el seu desenvolupament personal i acadèmic i la integració social i laboral.
2. Per a tot l'ensenyament de la formació instrumental, s'estableixen, de forma específica, els objectius següents:
 - a) Desenvolupar i potenciar l'autoestima, l'autoconfiança, el sentit crític, l'esperit emprenedor, la iniciativa i l'autonomia personals i la gestió de les emocions que permetin, a través de l'autoconeixement i l'adquisició d'hàbits saludables d'estudi, físics i emocionals, establir estils de vida saludables que contribueixin al desenvolupament integral de la persona, al seu projecte personal i professional i a una major qualitat de vida.
 - b) Desenvolupar habilitats i estratègies que incrementin les possibilitats d'inserció social i laboral de les persones adultes.
 - c) Conèixer i adquirir els valors i les normes de convivència per a una participació social i ciutadana activa i responsable, tot potenciant valors solidaris i d'equitat, de pau, de cooperació, de respecte per la diferència i la igualtat de drets i oportunitats entre homes i dones i de no discriminació.
 - d) Millorar la comunicació oral i adquirir els sabers fonamentals de la comunicació escrita en les llengües oficials a Catalunya, amb especial atenció a la llengua catalana, per tal d'emprar-la com a llengua vehicular i de comunicació social, i iniciar-se en la comunicació en llengua anglesa.
 - e) Desenvolupar les competències matemàtiques bàsiques per resoldre problemes relacionats amb l'entorn i situacions reals de l'alumnat mitjançant el llenguatge matemàtic.
 - f) Conèixer, valorar i respectar els aspectes culturals, històrics, geogràfics, socials i lingüístics més rellevants de Catalunya i l'entorn proper i fomentar la tolerància i l'intercanvi amb altres cultures.

g) Desenvolupar actituds responsables d'acció per a la millora i protecció del medi ambient i prendre consciència dels aspectes socials, econòmics i ètics del consum i de la necessitat de construir un entorn saludable basat en el desenvolupament sostenible.

h) Fomentar la curiositat, la creativitat, l'interès, el gaudi i la motivació per a l'aprenentatge al llarg de la vida, valorant la seva importància per donar resposta als reptes actuals de la societat.

i) Iniciar-se en l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació per assolir la competència digital i superar la bretxa digital en la societat de la informació i el coneixement.

Article 4

Tractament de les llengües

1. El règim lingüístic de la formació instrumental es regeix pels principis establerts al títol II de la Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació, i per les disposicions reglamentàries de desplegament.

2. En acabar la formació instrumental, l'alumnat ha d'assolir un nivell de les dues llengües oficials equivalent al nivell bàsic del Marc europeu comú de referència per a les llengües (MECR) i té dret a l'obtenció de la corresponent equivalència de conformitat amb el règim de certificació de coneixements en la matèria.

3. S'introdueixen nocions bàsiques de llengua anglesa en el segon cicle.

Capítol II

Currículum

Article 5

Organització curricular

1. El currículum s'estructura en dos cicles de dos nivells cadascun. En el primer cicle s'ha de contribuir al desenvolupament de capacitats, destreses i habilitats que facilitin la integració de l'alumnat, l'assoliment d'una autonomia progressiva i promoguin la continuïtat formativa. En el segon cicle s'ha de consolidar l'adquisició de les competències clau per garantir una autonomia plena de l'alumnat i afavorir l'accés als estudis de Graduat en educació secundària obligatòria per a les persones adultes.

2. El currículum té una durada de 980 hores lectives i els nivells es poden impartir de forma flexibilitzada, en una durada quadrimestral, anual o biennal que, d'acord amb l'annex 4, proposa el centre en funció del perfil i les necessitats de l'alumnat i en el marc de la seva autonomia.

3. Formen part del currículum els elements següents:

a) Tres àrees curriculars i dues competències transversals per a l'assoliment de les competències clau definides a l'annex 1. Les àrees curriculars són l'àrea lingüística, l'àrea matemàtica i l'àrea del medi natural, social i cultural. Les competències transversals són la competència digital i la competència personal, social i laboral.

b) Les competències específiques de cada àrea curricular i de les competències transversals, agrupades en dimensions: inclouen el conjunt de destreses i habilitats que hi estan vinculades directament, que l'alumnat ha d'assolir en acabar l'ensenyament i que contribueixen a l'assoliment de les competències clau previstes amb caràcter general en l'ensenyament obligatori.

c) Els sabers bàsics de cada dimensió: són continguts que contribueixen en major mesura al desenvolupament de les competències de cadascuna de les dimensions.

d) Els criteris d'avaluació de cada àrea curricular dins de cada dimensió, diferenciats per a cadascun dels cicles, i els criteris d'avaluació de les competències transversals, generals per a tot l'ensenyament. Són enunciats que expressen el tipus i grau d'aprenentatge que s'espera que hagi obtingut l'alumnat en un moment determinat i que han de ser el referent de les diferents avaluacions.

e) Les orientacions metodològiques de cada àrea curricular i de les competències transversals: són el suport per dissenyar propostes d'aprenentatge a l'aula de caràcter competencial i adequades a la finalitat de l'ensenyament. Fan referència a elements com la tipologia d'activitats, els materials o recursos a utilitzar, l'organització social de l'aula i les mesures personalitzades per a l'atenció educativa de l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu.

f) Les orientacions per a l'avaluació de cada àrea curricular i competència transversal: són indicacions per a l'avaluació del procés d'ensenyament i aprenentatge que inclouen recomanacions i instruments.

Article 6

Competències clau i perfil de sortida

1. S'entén per competència clau la capacitat d'una persona de resoldre problemes reals en contextos diversos integrant coneixements, habilitats pràctiques, actituds i altres components socials i de comportament que es mobilitzen conjuntament per assolir una acció eficaç i satisfactòria.

2. Les competències clau s'assoleixen mitjançant aquells coneixements, destreses i actituds que totes les persones necessiten per a la seva realització i desenvolupament personal, la seva ocupabilitat, la integració social, per assolir un estil de vida sostenible i saludable i exercir una ciutadania activa.

3. L'adquisició d'una determinada competència se sustenta en experiències d'aprenentatge globalitzades en les quals els coneixements i les habilitats interactuen per donar una resposta eficient en la tasca que s'executa. La competència comporta la integració harmònica de coneixements, habilitats i actituds.

4. Les competències clau, descrites a l'annex 1, són aquelles que l'alumnat assoleix progressivament i que ha d'haver adquirit a l'acabar la formació instrumental. Han de permetre poder assolir els objectius establerts en aquest decret i les bases per a la seva inclusió social, la integració i la participació activa en societat.

5. El perfil de sortida de l'alumnat en finalitzar la formació instrumental es correspon amb l'assoliment de les competències clau descrites a l'annex 1, segons els criteris d'avaluació del segon cicle de les competències específiques de les àrees curriculars i de les competències transversals.

6. L'annex 2 i l'annex 3 identifiquen i desenvolupen les competències específiques de les diferents àrees curriculars i les competències transversals de l'ensenyament de la formació instrumental.

7. La programació de totes les activitats del centre, tant d'aula com complementàries, recollida a la documentació estratègica del centre, ha de contribuir a l'adquisició de les competències de cada àrea curricular i competències transversals, posant el focus en l'aplicació pràctica dels aprenentatges.

Article 7

Àrees curriculars i competències transversals

1. Les àrees curriculars i les competències transversals de la formació instrumental es treballen integrades al llarg dels dos cicles i s'han de concretar a partir de propostes d'aprenentatge globalitzades en les quals l'alumnat s'aproxima al coneixement des d'una perspectiva transversal, significativa i funcional.
2. A l'annex 2 es desenvolupa l'àrea lingüística, l'àrea matemàtica i àrea del medi natural, social i cultural.
3. A l'annex 3 es desenvolupen les competències transversals: la competència digital i la competència personal, social i laboral.

Article 8

Principis metodològics

1. La metodologia de la formació instrumental ha de ser flexible, oberta i inclusiva, orientada a la personalització, i ha de fomentar l'autoaprenentatge i l'autonomia de l'alumnat. Ha de tenir en compte els coneixements previs, les seves experiències de vida i les diferents capacitats, i donar resposta als diferents interessos i necessitats.
2. La metodologia té per finalitat potenciar l'assoliment de les competències clau per mitjà de processos d'aprenentatge significatius i funcionals per a l'alumnat, a través d'activitats o projectes connectats amb les vivències quotidianes de les persones adultes i que tinguin en compte el seu bagatge cultural. Per aquest motiu, les diferents àrees i competències transversals es treballaran de forma globalitzada i les propostes d'activitats seran competencials i orientades a resoldre problemes pràctics i d'aplicació a la vida real.
3. En el disseny de la metodologia s'ha de tenir en compte el component social en el procés de construcció de l'aprenentatge, fomentant l'adquisició de destreses comunicatives i de cooperació, les relacions horitzontals a l'aula i l'aprenentatge col·laboratiu i dialògic entre iguals.
4. El procés d'ensenyament i aprenentatge ha de tenir l'alumnat com a protagonista i agent actiu de l'aprenentatge, i el docent o la docent com a guia.
5. En les activitats o projectes d'aula l'alumnat ha de conèixer els objectius d'aprenentatge, el procediment a seguir i com serà avaluat per facilitar l'autoregulació i l'aprenentatge conscient.

Article 9

Modalitat formativa

1. S'impartirà, amb caràcter general, en modalitat presencial, tot i que també es podrà oferir en modalitat semipresencial o a distància, d'acord amb els procediments establerts, sempre que això suposi un benefici per a l'alumnat.

Article 10

Distribució horària

1. Correspon als centres determinar l'horari setmanal, tal com s'estableix a l'annex 4, computant 35 setmanes lectives per nivell.

2. Així mateix, els centres han de determinar si imparteixen els diferents nivells de forma quadrimestral, anual o biennal. La distribució horària ha de tenir en compte les característiques de l'alumnat i el context socioeconòmic i lingüístic. Ha de ser coherent amb l'acció educativa i ha d'estar orientada a l'èxit escolar de tot l'alumnat.

Capítol III

Gestió pedagògica

Article 11

Autonomia pedagògica i organitzativa

1. Els centres disposen d'autonomia pedagògica i organitzativa d'acord amb la normativa legal vigent en la matèria.

2. El projecte educatiu de centre és la màxima expressió de la seva autonomia i, d'acord amb la normativa vigent, ha de preveure els criteris d'organització pedagògica, les prioritats i els plantejaments educatius, la concreció i el desenvolupament del currículum i les mesures organitzatives i de gestió per atendre la diversitat.

3. Els centres poden adoptar mesures organitzatives i de gestió específiques, desenvolupar projectes d'innovació pedagògica i curricular, estratègies didàctiques singulars i relacions específiques amb la comunitat local, dins el marc normatiu establert.

Article 12

Atenció educativa en el marc d'un sistema educatiu inclusiu

Els centres de formació d'adults han de fomentar i garantir l'atenció educativa inclusiva, tal com determina el règim d'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu.

A tal efecte, han de promoure i garantir mesures i suports universals per donar resposta a l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu i, si escau, per a l'alumnat que ho requereixi, mesures addicionals i/o intensives per a l'atenció educativa i per a la continuïtat formativa de tot l'alumnat.

L'atenció educativa inclusiva ha d'estar reflectida en els documents pedagògics del centre.

Així mateix, s'han de dissenyar entorns d'aprenentatge flexibles que ofereixin opcions variades per donar una resposta ajustada a les necessitats de l'alumnat, cercant la personalització de l'aprenentatge i dissenyant activitats i materials que permetin l'avenç de tots i cadascun dels alumnes, tenint en compte que presenten variabilitat en les seves capacitats, aptituds, actituds, ritmes, necessitats i interessos.

Article 13

L'orientació educativa i l'acció tutorial

1. L'orientació educativa i l'acció tutorial, com a funcions transversals i de responsabilitat compartida per l'equip docent, són factors clau en l'educació al llarg de la vida i l'èxit educatiu de l'alumnat.
2. L'orientació educativa inclou les accions de centre que promouen l'acompanyament personalitzat de l'alumnat per tal d'assolir una major autonomia en la presa de decisions i requereix que els equips docents incorporin estratègies didàctiques i pedagògiques afavoridores de l'aprenentatge.
3. L'acció tutorial té per finalitat contribuir en el desenvolupament del projecte de vida de l'alumnat, d'acord amb les seves aptituds, necessitats i interessos, i orientar-lo i acompanyar-lo en la gestió del seu itinerari formatiu i professional.
4. A cada alumne o alumna se li assignarà un tutor o tutora, que tindrà les funcions següents:
 - a) L'acollida inicial i l'orientació personal i de grup, per facilitar la integració en el centre educatiu i en l'ensenyament, les relacions socials, la motivació i l'esforç, i afavorir l'èxit en el procés d'aprenentatge.
 - b) L'orientació acadèmica i professional que permeti a l'alumnat elaborar el seu projecte personal d'acord amb les seves aptituds, necessitats i interessos.
 - c) L'assessorament i suport en el procés d'aprenentatge i el seguiment educatiu per al desenvolupament d'hàbits i estratègies que afavoreixin l'estudi i la seva organització, d'acord amb la situació personal de l'alumnat.

Article 14

Equips i perfil docent

Els ensenyaments de la formació instrumental seran impartits per docents que tinguin competència sobre les àrees i competències transversals del currículum dels diferents nivells.

Capítol IV

Avaluació i certificació

Article 15

Avaluació

1. L'avaluació és un element fonamental en el procés d'aprenentatge de l'alumnat. Ha de poder determinar el grau d'assoliment de les competències específiques de cada àrea curricular i de les competències transversals i ha de contribuir a prendre consciència dels aprenentatges adquirits i a l'autoregulació i la millora del procés d'aprenentatge. S'ha de realitzar de forma globalitzada i amb relació als criteris d'avaluació definits en aquest decret.

2. L'avaluació ha de ser continuada i ha de tenir una finalitat formadora i formativa. En aquest sentit, es fomentaran les activitats d'autoavaluació i de coavaluació i es facilitarà el coneixement previ dels criteris d'avaluació. Caldrà, a més, garantir als alumnes un retorn qualitatiu dels resultats assolits, per implicar-los en el seu procés d'aprenentatge.

3. Com a conseqüència del procés d'avaluació, s'han d'establir les mesures curriculars i organitzatives necessàries per garantir l'èxit i el progrés de l'alumnat, tot respectant els diferents ritmes d'aprenentatge.

4. S'ha de dur a terme una avaluació inicial que determini els coneixements i les habilitats prèvies de l'alumnat per tal d'establir en quin nivell ha d'iniciar l'aprenentatge i, si escau, acreditar els nivells anteriors en el seu expedient acadèmic.

5. Les sessions de seguiment i d'avaluació de l'alumnat, de les diferents àrees curriculars i de les competències transversals, es realitzaran periòdicament al llarg del curs i en finalitzar cada nivell, i s'informarà l'alumnat del seu progrés.

6. Per expressar els resultats de les qualificacions, al finalitzar cada nivell s'utilitzaran els indicadors d'Apte/a o No apte/a, que han de quedar reflectits a les actes corresponents.

Article 16

Certificació

1. L'alumnat que hagi assolit els objectius i les competències clau del currículum dels ensenyaments de la formació instrumental per a les persones adultes té dret a l'obtenció del certificat de formació instrumental. L'alumnat que superi el primer cicle té dret a l'obtenció d'un certificat acreditatiu.

2. El Departament d'Educació convoca periòdicament proves lliures per tal que les persones de més de divuit anys puguin obtenir directament el certificat de formació instrumental, sempre que demostrin l'assoliment dels objectius i les competències clau d'aquest ensenyament.

3. L'alumnat que supera el primer cicle de formació instrumental assoleix un nivell de les dues llengües oficials equivalent al nivell inicial del MECR i té dret a l'obtenció de la corresponent equivalència de conformitat amb el règim de certificació de coneixements en la matèria.

4. L'alumnat que supera el segon cicle de formació instrumental assoleix un nivell de les dues llengües oficials equivalent al nivell bàsic del MECR i té dret a l'obtenció de la corresponent equivalència de conformitat amb el règim de certificació de coneixements en la matèria.

5. L'alumnat que superi el segon cicle de formació instrumental obtindrà l'equivalència amb el certificat de competència digital de l'educació d'adults del nivell COMPETIC inicial o l'equivalent segons la normativa legal vigent.

Disposició transitòria

L'acreditació dels diferents nivells que estableix aquesta ordre per a l'alumnat que ha començat a cursar l'ordenació curricular de la formació instrumental que es disposa al Decret 213/2002, d'1 d'agost, l'equip docent haurà de fer una valoració personalitzada de l'assoliment de les seves competències i acreditar els nivells que corresponguin.

Disposició derogatòria

Queda derogat el Decret 213/2002, d'1 d'agost, pel qual s'estableix l'ordenació curricular de la formació bàsica de les persones adultes (DOGC núm. 3694, de 7.8.2002).

Disposició final

Calendari d'aplicació

L'ordenació curricular dels ensenyaments establerts en aquesta ordre entrarà en vigor l'endemà de la seva publicació al Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya.

Annex 1

Competències clau

1. Competència en comunicació lingüística

És la capacitat d'identificar, comprendre, expressar, crear i interpretar conceptes, sentiments, fets i opinions de forma oral i escrita, mitjançant materials visuals, sons o d'àudio i digitals en diferents contextos. Implica l'habilitat de comunicar-se i connectar eficaçment amb altres persones, de forma adequada i creativa.

El desenvolupament d'aquesta competència constitueix la base de la interacció lingüística i l'aprenentatge posterior. En funció del context, aquesta competència pot adquirir-se en la llengua materna, la llengua d'escolarització o la llengua oficial d'un país o regió.

2. Competència plurilingüe

Aquesta competència defineix l'habilitat d'utilitzar diferents llengües de forma adequada i efectiva per a la comunicació. Es basa en l'habilitat de comprendre, expressar i interpretar conceptes, pensaments, sentiments, fets i opinions de forma oral i escrita (escoltar, parlar, llegir i escriure) en diversos contextos socials i culturals d'acord amb els desitjos i les necessitats de cadascú.

3. Competència matemàtica i competència en ciència i tecnologia

La competència matemàtica és l'habilitat de desenvolupar i aplicar el raonament i la perspectiva matemàtica amb l'objectiu de resoldre problemes en situacions quotidianes.

La competència en ciència i tecnologia fa referència a l'habilitat i voluntat d'explicar el món natural utilitzant el conjunt de coneixements i una determinada metodologia, incloses l'observació i l'experimentació, amb la finalitat de plantejar preguntes i extreure'n conclusions basades en proves. Per

competències en matèria de tecnologia s'entén la utilització d'aquests coneixements i metodologia en resposta al que es percep com a desitjos o necessitats humanes.

4. Competència digital

La competència digital implica l'ús segur, saludable, sostenible, crític i responsable de les tecnologies digitals per a l'aprenentatge, el món laboral i la participació social. Inclou l'alfabetització en informació i dades, la comunicació i la col·laboració, la participació ciutadana, l'alfabetització mediàtica, la creació de continguts digitals, la seguretat, assumptes relacionats amb la propietat intel·lectual, la resolució de problemes i el pensament crític.

5. Competència personal, social i d'aprendre a aprendre

La competència personal, social i d'aprendre a aprendre és l'habilitat de reflexionar sobre un mateix, gestionar el temps i la informació de forma eficaç, col·laborar amb els altres de forma constructiva, mantenir la resiliència i gestionar l'aprenentatge propi. Inclou l'habilitat de fer front a la incertesa i a la complexitat, aprendre a aprendre, contribuir al propi benestar físic i emocional, conservar la salut física i mental, i ser capaç de portar una vida saludable i orientada al futur, expressar empatia i gestionar els conflictes en un context integrador.

6. Competència ciutadana

La competència ciutadana és l'habilitat d'actuar com a ciutadans/ciutadanes responsables i participar plenament en la vida social i cívica, basant-se en la comprensió de les estructures i conceptes socials, econòmics, jurídics i polítics, així com en la sostenibilitat i els esdeveniments mundials.

7. Competència emprenedora

La competència emprenedora es refereix a la capacitat d'actuar d'acord amb les oportunitats i idees, i transformar-les en valors per als altres. Es basa en la creativitat, el pensament crític i la resolució de problemes, en prendre la iniciativa, la perseverança i l'habilitat de treballar de manera col·laborativa en la planificació i la gestió de projectes de valor financer, social o cultural.

8. Competència en consciència i expressió culturals

La competència en consciència i expressió culturals implica comprendre i respectar la forma en què les idees i el significat s'expressen de forma creativa i es comuniquen en les diferents cultures, així com a través d'una sèrie d'arts i altres manifestacions culturals. Implica esforçar-se per comprendre, desenvolupar i expressar les idees pròpies i un sentit de pertinença a la societat.

Annex 2

ÀREA LINGÜÍSTICA

Introducció

Aquesta àrea curricular té per finalitat desenvolupar la capacitat de comprendre i expressar pensaments, idees i opinions oralment i per escrit i participar de manera efectiva en intercanvis comunicatius diversos, també en format digital. Aquesta és una àrea de caràcter rellevant, atès que l'assoliment de la competència lingüística és imprescindible per a la integració i la participació social i, per tant, és fonamental la seva adquisició. Així mateix, les competències lingüístiques i comunicatives pròpies d'aquesta àrea també es treballen de forma transversal en la resta d'àrees i competències transversals del currículum.

El primer cicle de formació instrumental està adreçat a un perfil d'alumnat no alfabetitzat o que presenta nivells baixos de competència en lectura i escriptura. Té per objectiu l'alfabetització i la iniciació en el procés d'adquisició de les diverses habilitats lingüístiques necessàries per poder-se comunicar i interaccionar amb altres persones, tant oralment com per escrit, en les llengües oficials de Catalunya. Aquestes habilitats són indispensables per poder participar en la vida pública, exercir la ciutadania i desenvolupar-se en societat.

En finalitzar aquest cicle, l'alumnat ha de ser capaç de comprendre i utilitzar expressions quotidianes i frases senzilles per satisfer les primeres necessitats comunicatives relacionades amb temàtiques properes i de la seva vida quotidiana. A més, l'aprenent ha de poder interactuar de manera efectiva quan la persona interlocutora s'expressi amb claredat, a poc a poc i estigui disposat a ajudar-lo.

El segon cicle, en canvi, s'adreça a un perfil d'alumnat alfabetitzat i amb coneixements bàsics de les llengües oficials. Té per objectiu consolidar les diferents habilitats adquirides en el primer nivell i fer que l'alumnat assolixi les competències necessàries per comunicar-se de manera eficient en diferents contextos i per continuar els seus estudis, si així ho desitja.

En finalitzar l'ensenyament, l'alumnat ha d'haver desenvolupat les competències comunicatives que li permetin interactuar de forma autònoma amb l'entorn i establir les bases per desenvolupar-se plenament com a ciutadà o ciutadana activa en la societat actual. L'alumnat ha de ser capaç d'exercir les habilitats de comunicació per expressar la seva comprensió de la realitat i interactuar amb el seu entorn personal, social, educatiu i laboral de manera efectiva. Així mateix, tenint en compte la importància d'integrar-se socialment en un entorn plurilingüe i multicultural, en aquest cicle s'introdueix una iniciació en l'aprenentatge de la llengua anglesa.

En aquesta àrea també es promou el gust per la lectura i l'adquisició de l'hàbit lector, que són importants en les persones adultes com a vehicle de comunicació i d'interacció, de coneixement de la cultura i per al gaudi i enriquiment personal.

Competències específiques de l'àrea

En acabar l'ensenyament, l'alumnat haurà d'haver assolit les competències de l'àrea lingüística que es relacionen a continuació. Les competències es presenten agrupades en cinc dimensions. Al final de cada dimensió s'enumeren els criteris d'avaluació per al primer i per al segon cicle i uns continguts o sabers bàsics, que contribueixen al desenvolupament de les competències de la formació instrumental.

Dimensió comunicació oral

La dimensió comunicació oral consisteix, per una banda, a descodificar textos orals per comprendre el missatge en situacions comunicatives quotidianes i conegudes. L'habilitat de la comprensió oral implica posar en funcionament diferents micro-habilitats que es treballaran al llarg d'aquest ensenyament en diferents graus segons el nivell d'adquisició de la competència, en funció del cicle i/o nivell que s'està cursant, com ara reconèixer i identificar els sons i les paraules com a propis i coneguts, seleccionar allò que és rellevant en la situació comunicativa concreta i segons el propòsit de l'escolta, interpretar el missatge, anticipar, corroborar o rebutjar les successives hipòtesis que es van realitzant, inferir allò que no es diu, però que hi és implícit, retenir el text oral o interpretar els codis no verbals.

Per altra banda, aquesta dimensió també es basa en el principi que s'aprèn a comunicar-se oralment parlant i interaccionant amb les altres persones. Per tal d'afavorir el desenvolupament de la llengua oral cal trobar espais reals i significatius perquè l'alumnat vulgui i pugui expressar-se i que la interpretació del missatge oral sigui essencial per dur a terme les activitats del dia a dia. Així mateix, la interacció i l'escolta a través de les tecnologies digitals també afavoreix aquest aprenentatge.

És rellevant el paper del professorat en l'adquisició d'aquestes competències, ja que fa de model i influeix en el discurs, les expressions, les frases, les paraules, els sons i les estratègies comunicatives que adquireix l'alumnat. A més, la dimensió inclou el treball amb diferents tipologies de textos orals, la seva planificació i organització i el treball de la fluïdesa i els processos que intervenen en la comprensió del text.

En acabar el primer cicle, l'alumnat ha de poder comprendre i produir textos orals breus i senzills de forma estructurada, seqüenciada i comprensible, amb relació a gustos, interessos, emocions, informació personal, fets i coneixements, opinions, i participar en converses simples necessàries per viure en societat. En acabar el segon cicle, l'alumnat ha de ser capaç de comprendre i produir textos orals en contextos quotidians de l'àmbit personal, social, acadèmic i laboral, interactuar en situacions comunicatives formals i informals executant diferents estratègies implicades en la producció d'un discurs oral.

Aquesta dimensió està integrada per tres competències:

Competència 1. Comprendre textos orals que es produeixen en contextos quotidians de l'àmbit personal, social, acadèmic i laboral.

Competència 2. Produir textos orals de tipologia diversa tenint en compte la situació comunicativa.

Competència 3. Interactuar oralment emprant estratègies diverses i elements lingüístics prosòdics i no verbals.

Criteris d'avaluació del 1r cicle

1. Comprendre textos orals breus i senzills de la vida quotidiana. (C1)
2. Produir textos orals senzills i comprensibles tenint en compte el destinatari. (C2)
3. Usar la llengua oral per comunicar, de manera simple, experiències personals, coneixements, expressar idees, opinions, desigs i sentiments. (C2)
4. Interactuar de manera senzilla, cooperativa i respectuosa en situacions comunicatives de la vida quotidiana. (C2, C3)
5. Posar en pràctica intercanvis comunicatius treballats a l'aula simulant situacions de la vida quotidiana. (C2, C3)
6. Escoltar els altres i respectar els torns de paraula. (C3)
7. Comprendre el funcionament bàsic de la llengua: formació de paraules, construcció de frases, so-grafia, etc. (C1, C2)
8. Emprar elements lingüístics i no lingüístics per comunicar-se de manera efectiva. (C3)
9. Usar estratègies conversacionals d'interacció oral d'acord amb la situació comunicativa. (C3)
10. Utilitzar els sistemes de comunicació digitals més habituals de la vida quotidiana i de l'àmbit formatiu de forma segura per comunicar-se. (C1, C2, C3)

Criteris d'avaluació del 2n cicle

1. Comprendre textos orals en contextos quotidians de l'àmbit personal, social, acadèmic i laboral. (C1)
2. Produir textos orals en contextos quotidians de l'àmbit personal, social, acadèmic i laboral. (C2)
3. Produir textos orals adequats, coherents i cohesionats. (C2)
4. Realitzar exposicions orals de textos memoritzats i de producció pròpia per comunicar coneixements, pensaments, idees, experiències, vivències i fets. (C2)
5. Interactuar de manera cooperativa i respectuosa en situacions comunicatives de la vida quotidiana i de l'àmbit formatiu. (C2, C3)
6. Respectar les normes d'interacció oral i mostrar interès i respecte quan parlen les altres persones. (C3)
7. Emprar estructures lingüístiques que permetin iniciar, mantenir i acabar el discurs oral. (C3)
8. Emprar elements lingüístics i no lingüístics per produir un discurs oral. (C3)
9. Usar estratègies conversacionals d'interacció oral d'acord amb la situació comunicativa. (C3)
10. Usar estratègies per planificar i organitzar el discurs oral. (C2, C3).

11. Utilitzar els sistemes de comunicació digitals emprats en la vida quotidiana i en l'àmbit formatiu de forma segura i responsable. (C1, C2)

Sabers bàsics

- Maneig d'estratègies per a la comprensió oral: reconeixement, selecció, interpretació, anticipació, inferència i retenció en diferents interaccions de la vida quotidiana, els mitjans de comunicació i l'àmbit acadèmic.
- Ús de lèxic usual i específic.
- Identificació del tema, idea principal i idees rellevants de textos oral.
- Adequació del registre a la situació comunicativa (destinatari, context, objectiu comunicatiu, etc.) amb elements prosòdics i no verbals.
- Aplicació d'estratègies per estructurar l'expressió oral (esquema, guió, etc.).
- Identificació d'estructures lingüístiques pròpies dels discursos orals segons el gènere discursiu.
- Selecció i ús de connectors que enllacen oracions.
- Producció de textos orals amb coherència i cohesió.
- Ús d'estratègies de participació activa i col·laborativa per la planificació i organització del discurs i negociació del significat.
- Execució de normes que regeixen la interacció oral: torns de paraula, manteniment del tema, respecte per l'opinió dels altres, etc.

Dimensió comprensió lectora

La lectura està estretament lligada a la capacitat d'aprendre i pensar, ja que permet analitzar, interpretar i valorar críticament la informació obtinguda, així com generar coneixement propi. Emprar la lectura per aprendre implica als aprenents ser cada cop més autònoms i ser capaços d'aprendre al llarg de la vida.

La comprensió lectora és la capacitat d'obtenir informació, analitzar, interpretar i valorar críticament el text llegit, tant pel que fa al contingut com a la intenció de l'autor. Comprendre implica conèixer i saber utilitzar de manera autònoma un conjunt d'estratègies cognitives que permeten processar els textos de manera diversa, en funció dels objectius de lectura que orienten l'activitat del lector o lectora. En aquest sentit, cal que l'alumnat desenvolupi diferents estratègies de comprensió lectora, com ara fer hipòtesis, inferir, visualitzar, resumir, fer connexions, fer-se preguntes, esmenar la comprensió i reorganitzar la informació.

A més, l'alumnat ha de ser capaç d'aplicar aquestes estratègies en textos de diferents tipologies, formats i suports. Cal tenir en compte que adquirir, cercar i tractar la informació en suport digital implica executar unes estratègies de comprensió lectora diferents.

Al final del procés d'aprenentatge, l'alumnat ha de ser capaç de llegir amb fluïdesa i comprendre textos en entorns quotidians de l'àmbit personal, social, acadèmic i laboral.

És important la implicació docent per facilitar a l'alumnat l'adquisició del gust per la lectura. En aquest sentit, els textos utilitzats a cada cicle han de ser variats, significatius i propers per a l'alumnat, per tal que pugui descobrir el seu caràcter lector i faci camí cap als seus gustos.

Aquesta dimensió està integrada per tres competències:

Competència 4: Llegir amb fluïdesa per comprendre textos de la vida quotidiana, en els àmbits personal, social, acadèmic i laboral.

Competència 5: Emprar estratègies de comprensió lectora per obtenir, analitzar, interpretar i valorar críticament informació dels textos en diferents formats i suports.

Competència 6: Aplicar estratègies de cerca i gestió de la informació per adquirir coneixement.

Criteris d'avaluació del 1r cicle

1. Adquirir fluïdesa en la lectura per comprendre textos breus. (C4)
2. Emprar en les lectures individuals algunes estratègies treballades col·lectivament, començant per les més senzilles, com mirar les imatges i llegir el títol per fer-ne hipòtesis. (C5)
3. Comprendre el funcionament bàsic de la llengua: estructura gramatical que dona significat al conjunt de paraules i frases. (C5)
4. Comprendre la informació rellevant de textos senzills i de la vida quotidiana llegits en diferents formats i suports. (C4, C5, C6)
5. Respondre i formular preguntes simples i breus referides als textos que s'han llegit. (C5)
6. Utilitzar fonts d'informació diverses seleccionades per cercar informació i adquirir coneixement. (C6)

Criteris d'avaluació del 2n cicle

1. Adquirir fluïdesa i autonomia en la lectura per comprendre els textos llegits. (C4)
2. Emprar estratègies lectores en diferents moments de la lectura per comprendre el sentit global i la informació específica del text. (C5)
3. Comprendre el text fent ús de les característiques del gènere discursiu. (C5)
4. Comprendre textos senzills de la vida quotidiana, en els àmbits personal, social, acadèmic i laboral, llegits en diferents formats i suports. (C4, C5, C6)
5. Respondre i formular preguntes referides als textos que s'han llegit. (C5)
6. Fer una lectura crítica i reflexiva dels textos treballats. (C5, C6)
7. Sintetitzar informació provinent de webs utilitzant el format hipertext. (C5, C6)
8. Utilitzar fonts d'informació diverses per cercar i contrastar informació i adquirir coneixement. (C6)

Sabers bàsics

- Ús d'estratègies per a la comprensió lectora abans, durant i després de la lectura.
- Lectura de textos en veu alta i/o silenciosa: fluïdesa.
- Distinció i identificació de gèneres discursius.
- Adquisició de l'hàbit lector.
- Reconeixement d'aspectes lingüístics (lèxic, morfologia i sintaxi).
- Gestió i tractament de la informació.
- Ús de fonts d'informació (suport paper, suport digital, Internet, biblioteques, etc.).

Dimensió expressió escrita

La llengua escrita és present en el dia a dia i les experiències prèvies de l'alumnat amb relació a la llengua escrita són molt diverses. L'alumnat del primer cicle presenta dificultats en la lectura i escriptura i ha d'aprendre unes habilitats mínimes d'escriptura que li permetin integrar-se i afavorir l'autonomia en la seva vida quotidiana. L'alumnat del segon cicle ha de consolidar la lectura i l'escriptura per poder ser ciutadans autònoms i competents en les llengües oficials.

La dimensió d'expressió escrita inclou els processos de planificació, textualització i revisió del text escrit. La planificació implica la generació d'idees a partir de diferents fonts, l'organització d'idees, la selecció de les

informacions més adequades, l'establiment d'objectius i la fixació de criteris per a la planificació del text. La textualització consisteix en la materialització del discurs verbal a través del text escrit, d'acord amb el pla establert, tenint en compte que ha d'estar redactat respectant les convencions gramaticals i formals adients. I la revisió comporta, a través de freqüents relectures, la comparació d'allò que escriu amb el prèviament planificat i la modificació de tot allò que sigui necessari. A més, escriure també implica tenir en compte la correcció lingüística (lèxic, ortografia i morfosintaxi), l'adequació i la coherència del text escrit.

S'han de proposar situacions comunicatives significatives, properes, emmarcades en un context real i versemblant, amb un destinatari i un objectiu comunicatiu concret, que tinguin en compte la perspectiva de gènere i contribueixin a reforçar l'autoconcepte i enfortir l'autoestima.

En acabar el primer cicle, l'alumnat ha de saber escriure textos senzills que donin resposta a situacions comunicatives de la vida quotidiana.

Al final de l'ensenyament de la formació instrumental, l'alumnat ha de ser capaç d'elaborar textos escrits de la vida quotidiana, en els àmbits personal, social, acadèmic i laboral ben estructurats, amb coherència, cohesió i adequació, tenint en compte les característiques del gènere discursiu i la situació comunicativa, tot planificant i revisant les seves produccions.

Aquesta dimensió està integrada per tres competències:

Competència 7: Planificar l'escriptura de textos que corresponen a diferents gèneres discursius utilitzant estratègies diverses.

Competència 8: Produir textos de la vida quotidiana en els àmbits personal, social, acadèmic i laboral tenint en compte les característiques dels diferents gèneres discursius.

Competència 9: Revisar el text escrit amb la finalitat de millorar-lo i adequar-se a la situació comunicativa per la qual s'ha escrit.

Criteris d'avaluació del 1r cicle

1. Utilitzar estratègies simples de planificació, generació d'idees i revisió a l'hora d'escriure un text (C7, C8, C9)
2. Mostrar coneixements d'ortografia bàsics treballats en algunes o en la majoria de les produccions. (C8, C9)
3. Escriure textos breus i senzills de la vida quotidiana a partir de models o de creació pròpia, escrits a mà o amb eines informàtiques. (C8)
4. Produir textos de la vida quotidiana tenint en compte la situació comunicativa. (C8)
5. Comprendre el funcionament bàsic de la llengua: formació de paraules, construcció de frases, estructura del text, etc. (C7, C8, C9)
6. Valorar la importància de l'hàbit d'escriure. (C7, C8, C9)
7. Valorar els propis avenços en la lectoescriptura i tenir consciència de les mancances com a eina de millora en l'aprenentatge. (C9)

Criteris d'avaluació del 2n cicle

1. Elaborar textos escrits tenint en compte els processos de planificació, textualització i revisió. (C7, C8, C9)
2. Mostrar coneixements d'ortografia treballats en les produccions. (C8, C9)

3. Escriure textos que corresponguin a diferents gèneres discursius usant eines informàtiques o a mà. (C8)
4. Produir textos de la vida quotidiana, en els àmbits personal, social, acadèmic i laboral, tenint en compte la situació comunicativa. (C8)
5. Escriure textos adequats, coherents, cohesionats i amb correcció lingüística. (C7, C8, C9)
6. Adquirir i valorar l'hàbit d'escriure. (C7, C8, C9)

Sabers bàsics

- Planificació del text escrit: destinatari, objectiu comunicatiu, característiques del gènere discursiu, situació discursiva, etc.
- Ús d'estratègies i recursos per a la planificació de textos escrits: generació i selecció de les idees, organització de les idees i organització de la informació.
- Producció de gèneres discursius.
- Ús de lèxic usual i específic.
- Aplicació dels components semàntics de la llengua: comparació, derivació, composició, sentit figurat, etc.
- Correcció lingüística i revisió ortogràfica.
- Ús d'estratègies de producció del text escrit.
- Execució d'estratègies de revisió del text escrit.
- Elaboració de textos amb coherència i cohesió.
- Adquisició de l'hàbit d'escriure.

Dimensió educació literària

La literatura és un fet artístic i un producte social i cultural que ajuda a comprendre el món que ens envolta. L'aproximació a les obres literàries facilita el desenvolupament de l'hàbit lector i escriptor, així com el coneixement i vinculació a la llengua i cultura pròpia i d'altri. A més d'estimular la creativitat, fomentar el gaudi personal i desenvolupar el sentit crític, la lectura literària permet a l'aprenent accedir a la informació i al coneixement.

Un dels objectius d'aquesta dimensió en finalitzar l'ensenyament és que l'alumnat adquireixi l'hàbit lector, desenvolupi el plaer per la lectura i la incorpori a les seves rutines.

Per poder gaudir del fet literari i adquirir l'hàbit lector, l'aprenent ha de tenir accés a fragments o obres literàries senzilles o adaptades diverses (relats breus, novel·les, còmics, àlbums il·lustrats, etc.), que tinguin en compte la perspectiva de gènere i contribueixin a reforçar el propi autoconcepte i enfortir l'autoestima. Ha de poder interpretar correctament els recursos lingüístics i estilístics que els autors utilitzen i ha de conèixer de manera bàsica el context i les circumstàncies en què una obra ha estat produïda. A més, una persona amb competència literària també ha de ser capaç de produir textos senzills (narracions, poemes, etc.) amb recursos literaris per expressar sentiments, emocions, vivències i ficcions en què apliqui els coneixements sobre els recursos i les estructures pròpies de cada gènere. Per acabar, l'alumnat també ha de ser capaç d'expressar, oralment o per escrit, opinions raonades sobre textos que ha llegit tenint en compte els trets característics de l'obra literària.

Al primer cicle de formació instrumental, l'alumnat ha de llegir col·lectivament i individual fragments i obres literàries breus i de fàcil comprensió, acompanyades d'imatges, que tractin aspectes personals, de la vida quotidiana o del seu interès amb els que es puguin sentir identificats i amb el suport docent. Al segon cicle de formació instrumental, l'alumnat ha de llegir col·lectivament i individual obres literàries diverses més extenses i complexes.

La dimensió literària està especialment interrelacionada amb les dimensions de comprensió lectora, expressió escrita i comprensió i expressió oral.

Aquesta dimensió està integrada per tres competències:

Competència 10: Conèixer obres de tipologia diversa (relats breus, novel·les, àlbums il·lustrats, etc.) d'autors literaris i expressar-ne, oralment o per escrit, opinions raonades.

Competència 11: Utilitzar recursos literaris per expressar sentiments, emocions, vivències i ficcions.

Competència 12: Adquirir l'hàbit lector per tal d'accedir a la informació i al coneixement, i per al gaudi personal.

criteris d'avaluació del 1r cicle

1. Llegir i comprendre fragments o obres literàries senzilles, breus, adaptades i il·lustrades en diversos suports. (C10)
2. Conèixer obres literàries senzilles de tipologia i autors diversos. (C10, C12)
3. Expressar opinions breus i senzilles sobre obres literàries llegides. (C10)
4. Comprendre el funcionament bàsic del llenguatge literari: recursos literaris simples. (C10, C11)
5. Emprar recursos literaris simples en la creació de textos senzills, elaborats de manera col·lectiva o individual, a partir de models. (C11)
6. Mostrar interès per la lectura. (C12)

criteris d'avaluació del 2n cicle

1. Llegir i comprendre fragments o obres literàries, adaptades o no, de tipologia diversa en diversos suports. (C10)
2. Conèixer obres literàries de tipologia i autors diversos. (C10, C12)
3. Expressar opinions i recomanacions sobre obres literàries llegides de forma reflexiva i crítica. (C10)
4. Emprar recursos literaris en la creació de textos propis elaborats cooperativament o de forma individual, a partir de models. (C11)
5. Adquirir l'hàbit lector i desenvolupar el gust per la lectura. (C12)

Sabers bàsics

- Lectura i reconeixement de gèneres discursius literaris.
- Identificació de les característiques textuais de l'obra: tema, personatges, espai, temps, etc.
- Identificació de les característiques paratextuals de l'obra: coberta, contracoberta, índex, autor, il·lustrador, editorial, etc.
- Coneixement d'obres significatives d'autors literaris vinculats a l'entorn, als esdeveniments culturals i als interessos de l'alumnat.
- Ús i distinció de recursos retòrics en els missatges escrits i audiovisuals (personificació, sentit figurat, comparació, metàfora, adjectivació, etc.).
- Discriminació i ús del ritme i rima.
- Lectura silenciosa i en veu alta.
- Adquisició de l'hàbit lector.
- Ús d'estratègies i recursos en el procés de producció d'un text literari.
- Adquisició de l'hàbit d'escriure.

- Consulta i selecció de fonts d'informació (suport de paper, suport digital, Internet, biblioteques, etc.).

Dimensió educació plurilingüe i intercultural

Per una banda, per l'aproximació a aquesta dimensió cal entendre la rellevància de planificar i aplicar la intervenció didàctica des d'una perspectiva intercultural i de gènere, que englobi la diversitat d'òrgens de l'alumnat i el seu entorn. A més, la incorporació de la perspectiva intercultural promou espais d'inclusió que ajuden a conèixer en una mateixa comunitat i, en el cas de Catalunya, també promou l'ús de la llengua catalana en un marc plurilingüe com a element de cohesió i igualtat d'oportunitats.

Per altra banda, la dimensió plurilingüe i intercultural fa referència al tractament de la riquesa de les diferents llengües presents en els centres. Sovint, l'alumnat té un bagatge lingüístic que inclou coneixements de diverses llengües i, per tant, són aprenents plurilingües. Així doncs, des de la perspectiva lingüística, un dels objectius d'aquesta dimensió és incloure dins del currículum la diversitat lingüística de l'entorn per tal d'afavorir l'èxit educatiu, l'ús de la llengua catalana, l'educació intercultural i l'arrelament i el sentiment de pertinença al territori de tot l'alumnat.

Així doncs, aquesta dimensió ha de permetre a l'alumnat adquirir consciència de la riquesa lingüística de la comunitat i del seu vessant sociocultural, valorar aquesta diversitat, entendre la llengua catalana com a tret identitari d'una comunitat de parlants i comprendre la importància de ser competent en aquesta llengua per tal de desenvolupar-se amb èxit des del punt de vista personal, social i comunitari, entenent també l'ús de la llengua catalana com a factor d'inclusió social i laboral.

Finalment, en el segon cicle de la formació instrumental s'inclou la iniciació en l'aprenentatge de la llengua anglesa com a llengua de comunicació social en un món cada vegada més globalitzat, on l'anglès sovint esdevé la llengua utilitzada en contextos plurilingües. Així doncs, l'alumnat ha de ser capaç de participar en situacions comunicatives orals bàsiques en llengua anglesa.

Aquesta dimensió integra quatre competències:

Competència 13: Adquirir consciència de la comunitat lingüística i el seu vessant sociocultural i mostrar interès per la llengua catalana.

Competència 14: Valorar la diversitat lingüística i cultural de la societat de Catalunya, de l'Estat espanyol, d'Europa i del món.

Competència 15: Entendre l'ús de la llengua catalana com a llengua d'inclusió social i laboral.

Competència 16: Iniciar-se i valorar la llengua anglesa com a llengua de comunicació social.

criteris d'avaluació del 1r cicle

1. Valorar la llengua com a instrument de comunicació que permet aprendre i apropar-se a altres cultures. (C13, C14)
2. Conèixer, comprendre i respectar la diversitat lingüística i cultural de l'entorn proper. (C13, C14)
3. Emprar el llenguatge sense prejudicis lingüístics i fer-ne un ús no discriminatori. (C13, C14, C15, C16)
4. Percebre semblances i diferències entre les llengües que hi ha a l'aula o a l'entorn més proper (intercomprensió). (C13, C14, C16)
5. Mostrar interès per l'aprenentatge de les llengües. (C13, C14, C15, C16)
6. Prendre consciència de la utilitat de la llengua catalana com a factor d'inclusió social i laboral. (C15)

criteris d'avaluació del 2n cicle

1. Comprendre la llengua des del seu vessant sociocultural. (C13, C15)
2. Conèixer, comprendre i valorar la diversitat lingüística i cultural de l'entorn proper. (C13, C14)
3. Usar un llenguatge no discriminatori i respectuós amb els altres i mostrar una actitud crítica davant estereotips i prejudicis racistes, sexistes, religiosos i classistes. (C13, C14, C15, C16)
4. Comparar elements de diferents llengües per trobar-hi semblances i diferències i canviar el punt de vista personal per poder comprendre altres maneres de veure el món. (C13, C14, C16)
5. Mostrar interès per l'aprenentatge de les llengües. (C13, C14, C15, C16)
6. Emprar la llengua catalana com a mitjà de comunicació i prendre consciència de la seva utilitat com a factor d'inserció social i laboral. (C15)
7. Valorar els aspectes sociolingüístics i culturals de la llengua anglesa. (C16)
8. Interactuar emprant la llengua anglesa de forma elemental en situacions comunicatives senzilles de la vida quotidiana. (C16)
9. Utilitzar expressions d'ús molt freqüent en llengua anglesa tenint en compte l'entonació, la pronúncia, el ritme, els components semàntics i les estructures pròpies de la llengua. (C16)
10. Adquirir el lèxic elemental necessari per expressar conceptes simples en llengua anglesa. (C16)
11. Produir textos escrits senzills vinculats a l'ús social de la llengua anglesa. (C16)
12. Comprendre el missatge global de produccions orals i escrites en llengua anglesa utilitzant diferents estratègies de comprensió. (C16)
13. Utilitzar mitjans digitals per resoldre dubtes i adquirir o ampliar coneixements bàsics en llengua anglesa. (C16)

Sabers bàsics

- Reconeixement de les característiques de la comunitat lingüística catalana i variants de la llengua.
- Ús no discriminatori del llenguatge.
- Valoració de la diversitat sociolingüística de l'entorn proper.
- Utilització de les llengües presents a l'entorn escolar i a la societat catalana en general.
- Identificació de prejudicis lingüístics.
- Coneixement de la diversitat lingüística i cultural de l'entorn proper.
- Reconeixement de la llengua catalana per a la inclusió social i laboral.
- Ús d'estratègies d'intercomprensió lingüística.
- Coneixement d'aspectes sociolingüístics i culturals de la llengua anglesa.
- Participació en situacions comunicatives orals bàsiques en llengua anglesa.
- Ús del vocabulari bàsic en llengua anglesa.
- Components semàntics i morfològics bàsics de la llengua anglesa.
- Incorporació d'elements prosòdics de la llengua anglesa: entonació, pronúncia i ritme.
- Ús d'estratègies de comprensió en llengua anglesa: inferències, hipòtesis, etc.
- Escripció i comprensió de textos escrits senzills i d'ús social en llengua anglesa.
- Reconeixement d'estructures lingüístiques comunes que afecten a les diferents llengües.
- Ús de fonts d'informació, en paper o en línia.

Orientacions metodològiques

Les llengües són sistemes de comunicació orals i escrits propis d'una comunitat. Les orientacions metodològiques de l'àrea lingüística han d'orientar-se a facilitar que l'alumnat aprengui a comunicar-se de

manera efectiva i autònoma per viure, desenvolupar-se, conviure i participar en comunitat. Per tant, l'enfocament comunicatiu ha d'estar sempre present en les propostes de treball.

L'enfocament comunicatiu, orientat a l'acció, es desenvolupa a partir de la realització de tasques que tenen com a prioritat que l'alumnat usi la llengua en contextos de la vida real en els quals la necessita. Inclou, per tant, tots els elements de la situació comunicativa: emissor, receptor i propòsit. És per aquest motiu que les competències de l'àrea lingüística fan referència a la utilització del llenguatge com a instrument per interpretar i comprendre la vida real a través de textos orals i escrits, per comunicar-se de forma oral i escrita, i per organitzar, construir i autoregular el pensament, les emocions i les actituds. L'ús real i social de la llengua ha de permetre desenvolupar les habilitats lingüístiques (la comprensió oral, la comprensió escrita, l'expressió oral i l'expressió escrita) incloent aspectes gramaticals, lèxics, fonètics i socioculturals propis de la llengua. En el primer s'aconsella que l'ensenyament inicial de la llengua s'enfoqui des d'una metodologia d'aprenentatge global.

Es proposa, per a tota la formació instrumental, dissenyar seqüències didàctiques competencials que incloguin diferents situacions d'aprenentatge significatives, properes i reals, a partir d'activitats que siguin variades i estimulants i a través de textos senzills i progressius de tipologia i funcionalitat diversa, en diferents suports i formats. A més, les seqüències didàctiques que es desenvolupin han de tenir en compte les diferents fases del cicle d'aprenentatge de l'alumnat: explorar els coneixements previs, introduir continguts, estructurar-los i aplicar-los.

Per tal que hi hagi aprenentatge, cal que l'ambient de treball generi confiança i es vegi l'aula com un espai segur on es poden assumir els riscos que comporta la comunicació oral i escrita. Per això, és imprescindible que s'estableixi una relació afectiva positiva entre l'alumnat i entre aquest i el professorat. A més, cal ser conscients del modelatge lingüístic docent que, emprant un llenguatge correcte i acurat, fa de model i influeix en el discurs, expressions, frases, paraules i sons que adquireix l'alumnat.

El model lingüístic docent ha de permetre les correccions lingüístiques implícites de les produccions de l'alumnat a través de la retroalimentació, des del respecte mutu i en un clima de confiança. La retroalimentació no explícita docent pot consistir, per exemple, a fer retorns a l'alumnat amb preguntes, fer expansions, fer interpretacions, reformulacions, encadenaments, substitucions, emprar expressions valoratives, etc.

A més, el docent o la docent ha de tenir en compte les característiques de l'alumnat per tal d'afavorir els aprenentatges. Ha de poder adaptar el ritme del discurs, ha de completar el missatge amb llenguatge gestual, ha de repetir el missatge quan ho consideri necessari, amb el màxim de naturalitat, introduir pauses, entonar marcadament, deixar el temps d'espera necessari perquè l'alumnat processi la pregunta i pugui donar una resposta, etc.

Atès que no hi ha aprenentatge sense desig, cal que l'alumnat es trobi en situacions favorables perquè emergeixin les ganes d'aprendre. Cal tenir en compte que hi ha aspectes no estrictament cognitius que tenen un paper decisiu en l'aprenentatge de les llengües, com són els factors emocionals i relacionals, factors que influeixen en la motivació i les actituds positives relacionades amb l'aprenentatge. La integració en un nou país i l'aprenentatge d'una o més llengües és un repte emocional complex que requereix suport i una gran sensibilitat per part del professorat. Així doncs, és imprescindible ajudar l'alumnat a millorar la seva autoestima en relació amb l'aprenentatge de noves llengües.

També és rellevant per desenvolupar les competències de l'àrea lingüística l'agrupament de l'alumnat per equips cooperatius, la tutoria entre iguals, la mediació i la participació en intercanvis lingüístics. Aquestes afavoreixen la conversa i l'intercanvi cultural i lingüístic entre una persona coneixedora de la llengua catalana i/o castellana i una altra interessada a aprendre-la, facilitant l'adquisició de la competència comunicativa per part de l'alumnat i el procés de cohesió social.

Orientacions d'avaluació

L'avaluació és un procés inherent a l'aprenentatge i té una funció reguladora. En aquest sentit, els instruments d'avaluació emprats al llarg de les seqüències didàctiques han de permetre a l'alumnat ser conscient del seu procés d'aprenentatge.

L'avaluació ha d'incloure instruments que permetin la interacció entre docent i alumnat i també la interacció entre estudiants. Cal que els docents i l'alumnat, a partir d'aquests instruments, reflexionin sobre els textos que s'elaboren a l'aula i sobre els continguts temàtics, discursius, lingüístics, procedimentals i actitudinals que estiguin implicats en el procés d'aprenentatge.

Es poden utilitzar diferents instruments d'avaluació, com les pautes d'observació, bases d'orientació, models per comparar, comentaris dels companys i companyes i del professorat, dianes avaluatives, rúbriques, carpetes d'aprenentatge o formulació de preguntes, entre d'altres.

L'avaluació de la comunicació oral es pot fer a través de diferents activitats, com ara fer i respondre preguntes, reproduir les idees escoltades, representar la informació del text, participar en diàlegs, fer exposicions orals, etc. Es pot avaluar en el moment, quan es produeix a l'aula de forma síncrona, o posteriorment, mitjançant enregistraments. S'haurien de fer servir pautes d'observació amb indicadors clars i mesurables que permetin recollir informació sobre el nivell d'assoliment de la competència.

La interacció juga un paper fonamental en la comunicació oral. Per aquest motiu, cal avaluar l'ús de fórmules per mantenir, iniciar i tancar una conversa, la manera d'escoltar, el respecte del torn de paraula, etc.

L'avaluació de la competència lectora s'ha de basar, per una banda, en la fluïdesa lectora de l'alumnat, i per l'altra, en el seu grau de comprensió.

Per avaluar la fluïdesa, a través de la lectura en veu alta, es poden fer servir pautes d'observació que tinguin en compte, entre altres, el reconeixement de mots i descodificació sense errades, el ritme i l'expressió, la velocitat (adequada a l'expressivitat), el fraseig i pauses pertinents o la varietat de tons de veu en funció dels signes de puntuació.

Per comprovar el grau de comprensió d'un text es poden fer preguntes un cop s'ha acabat de llegir. Aquestes preguntes poden ser de tres tipus: d'obtenció d'informació, d'interpretació i de reflexió i anàlisi. També es pot demanar a l'alumnat que subratlli les idees principals, que completi o elabori un esquema, que faci un resum o un mapa conceptual, que triï un nombre determinat d'enunciats importants, que pensi com continuarà el text, etc. Cal tenir present les estratègies de cerca i gestió de la informació que utilitza l'alumnat.

En relació amb l'expressió escrita, a l'hora d'avaluar s'ha de tenir en compte l'organització del text (coherència i cohesió), l'adequació (registre) i la correcció lingüística (lèxic, ortografia i estructures morfosintàctiques). És important que l'alumnat s'autoavalui i identifiqui quins aspectes ha de millorar. Es poden proporcionar llistes de control o bases d'orientació que ajudin a compartir els criteris d'avaluació i que facilitin la tasca d'aprenentatge.

La dimensió literària es pot avaluar mitjançant activitats diverses, com ara una conversa literària sobre una obra, la presentació o recomanació de llibres, l'elaboració de guies sobre obres llegides o inventaris de les lectures amb comentaris oberts o guiats.

En l'avaluació de la dimensió educació plurilingüe i intercultural cal observar fins a quin punt els usos lingüístics dels alumnes incorporen actituds de respecte a la diversitat lingüística i la seva actitud envers les altres llengües, tant de l'anglès com de les altres llengües presents en l'entorn escolar.

ÀREA MATEMÀTICA

Introducció

L'ensenyament de les matemàtiques té la finalitat de desenvolupar la capacitat de raonament i la facultat d'abstracció aportant un conjunt de models i procediments d'anàlisi, càlcul i estimació que, aplicats en diferents contextos de la realitat, han de possibilitar la comprensió dels conceptes i el seu domini competencial per resoldre situacions i problemes.

L'àrea matemàtica en la formació instrumental ha de permetre que l'alumnat pugui desenvolupar els processos matemàtics bàsics, que inclouen la resolució de problemes, el raonament i prova, les connexions i, per últim, la comunicació i representació. Tots i cadascun d'aquests processos es concreten en un seguit de competències que han de permetre que l'alumnat adquireixi una actitud activa i positiva en la resolució de situacions matemàtiques, reptes o problemes de la vida quotidiana a través de l'ús del llenguatge i les eines matemàtiques.

Competències específiques de l'àrea

En acabar l'ensenyament, l'alumnat haurà d'haver assolit les competències de l'àrea matemàtica que es relacionen a continuació. Les competències es presenten agrupades en quatre dimensions. Per a cada dimensió s'enumeren els criteris d'avaluació per al primer i el segon cicle. També s'inclouen uns sabers bàsics per a tota l'àrea, que contribueixen al desenvolupament de les competències específiques.

Dimensió resolució de problemes

La resolució de problemes és un dels aspectes més importants de l'activitat matemàtica de les persones, d'aquí que sigui una de les dimensions més centrals i estructurals d'aquesta àrea. Implica posar en joc un conjunt d'eines i estratègies que van des de la comprensió i la representació d'una situació fins a poder prendre decisions sobre les respostes, alternatives o solucions trobades.

L'estructuració d'aquesta dimensió s'ha realitzat a partir de la concreció de quatre competències que engloben el conjunt de processos implicats en la mateixa resolució, encara que no totes elles es desenvoluparan en el mateix ordre o seqüenciació i d'aquí la importància del procés i de la interacció i la relació de tots i cadascun d'aquests aspectes.

Aquesta dimensió integra quatre competències:

Competència 1. Traduir problemes a representacions matemàtiques.

Competència 2. Resoldre problemes utilitzant conceptes, eines i estratègies matemàtiques.

Competència 3. Comprovar resolucions i solucions de problemes d'acord amb els problemes plantejats.

Competència 4. Generar problemes i preguntes de caràcter matemàtic.

Criteris d'avaluació del 1r cicle

1. Utilitzar destreses de pensament lògic per interpretar i expressar la informació de problemes de la vida quotidiana. (C1)
2. Identificar les dades explícites de les situacions presentades en els problemes. (C1)

3. Donar respostes als problemes plantejats justificant els passos que s'han donat fins a trobar alguna solució. (C2)
4. Fer estimacions, tempteig i càlculs aproximats sobre situacions senzilles i resultats. (C2)
5. Interpretar dades i missatges matemàtics de la vida quotidiana. (C2)
6. Orientar la resolució dels problemes des de la perspectiva d'assaig i millora. (C3)
7. Valorar si la solució és raonable. (C3)
8. Identificar situacions de la vida quotidiana com a problemes matemàtics i cercar una solució per donar-hi resposta. (C4)

Críteris d'avaluació del 2n cicle

1. Identificar i traduir en problemes matemàtics diferents situacions del dia a dia. (C1)
2. Identificar les dades implícites dels problemes utilitzant les eines de cerca i selecció i organització de dades. (C1)
3. Donar respostes als problemes plantejats justificant els passos que s'han donat fins a trobar alguna solució. (C2)
4. Verbalitzar i comunicar la resolució. (C2)
5. Orientar la resolució dels problemes des de la perspectiva d'assaig i millora. (C3)
6. Comprovar la coherència de les dades i la seva validesa i expressar correctament i concreta l'adequació o no d'altres resultats. (C3)
7. Reorientar l'estratègia quan la solució no és l'esperada. (C3)
8. Formular preguntes referides a problemes matemàtics posant en relació diferents variables. (C4)
9. Relacionar situacions amb preguntes matemàtiques. (C4)
10. Fer-se preguntes senzilles per afrontar problemes complexos. (C4)

Dimensió raonament i prova

El raonament i prova s'integra clarament en el procés de resolució de problemes. S'entén com a raonament aquell moment en què s'és capaç de justificar, argumentar i donar sentit al fet matemàtic. En el cas de la prova, és l'instrument que permet a l'alumnat reforçar la seva seguretat en l'àrea matemàtica i establir aquest procés matemàtic en una lògica de trobar patrons, fer conjectures i validar també aquests processos i resultats. El raonament i prova han de poder aplicar-se a la vida quotidiana en entorns no necessàriament matemàtics i contribuir als raonaments propis de les altres àrees i competències transversals.

Aquesta dimensió integra dues competències:

Competència 5. Fer i comprovar conjectures matemàtiques aplicades a les situacions quotidianes.

Competència 6. Argumentar processos matemàtics realitzats en contextos propers.

Críteris d'avaluació del 1r cicle

1. Trobar regularitats i canvis en una seqüència. (C5)
2. Identificar patrons en diferents situacions matemàtiques. (C5)
3. Argumentar amb coherència el procés seguit en la resolució d'un problema i els resultats obtinguts amb relació a l'enunciat. (C6)

Críteris d'avaluació del 2n cicle

1. Localitzar i explicar diferents patrons matemàtics. (C5)
2. Generalitzar a partir de l'anàlisi de casos concrets o de resultats obtinguts prèviament. (C5)

3. Argumentar l'ús de conceptes bàsics de la matemàtica. (C6)

Dimensió connexions

Per a l'assoliment d'una bona competència matemàtica és imprescindible un conjunt d'habilitats i destreses que permetin a l'alumnat adquirir les principals eines i continguts matemàtics i saber-los relacionar per a l'obtenció de respostes. Així doncs, aquesta dimensió posa en relació la matemàtica amb ella mateixa i amb la vida quotidiana.

Aquesta dimensió integra una competència:

Competència 7. Interrelacionar conceptes, eines i tècniques de les ciències matemàtiques i connectar-les amb situacions de la vida quotidiana.

Criteris d'avaluació del 1r cicle

1. Expressar relacions existents entre diferents aspectes de la matemàtica. (C7)
2. Relacionar les matemàtiques amb diferents situacions de la vida quotidiana i basades en l'experiència. (C7)

Criteris d'avaluació del 2n cicle

1. Establir relacions entre diferents blocs de les matemàtiques per resoldre situacions o justificar raonaments. (C7)
2. Fer estimacions relacionades amb diferents contextos. (C7)

Dimensió comunicació i representació

Aquesta esdevé la dimensió més transversal del coneixement matemàtic que serveix per explicar, estructurar i comunicar plantejaments, solucions i respostes de caire matemàtic. Aquesta comunicació implica posar en joc destreses dels diferents llenguatges (verbals, no verbals, gràfics, digitals, etc.) en l'exercici matemàtic i com a instrument per a la reflexió, l'argumentació i el raonament. Es tracta d'una comunicació que en tot moment es fonamenta en la representació. La representació és una eina per construir, estructurar i comunicar idees matemàtiques. Les múltiples varietats de representació proporcionen, a més de diverses possibilitats de mostrar idees matemàtiques, diferents vies d'aproximar-se a aquestes idees, d'organitzar-les i de comprendre-les.

Aquesta dimensió integra dues competències:

Competència 8. Expressar idees, conceptes i processos matemàtics amb el llenguatge verbal (oral i escrit).

Competència 9. Usar les eines tecnològiques per donar respostes a situacions matemàtiques.

Criteris d'avaluació del 1r cicle

1. Fer un dibuix o representació gràfica d'un problema vinculat a l'entorn. (C8)
2. Descriure oralment les estratègies seguides i la solució obtinguda. (C8)
3. Expressar, llegir i escriure els diferents nombres. (C8)
4. Usar i representar informació a través de taules senzilles. (C8)
5. Utilitzar correctament la calculadora o altres dispositius i eines digitals en processos vinculats a les matemàtiques. (C9)

Críteris d'avaluació del 2n cicle

1. Interpretar escales i gràfics. (C8)
2. Reflexionar i expressar de diferents formes els problemes i els resultats matemàtics. (C8)
3. Comprendre arguments d'altres companys. (C8)
4. Utilitzar correctament la calculadora o altres dispositius i eines digitals en processos vinculats a les matemàtiques. (C9)
5. Utilitzar taules i gràfics per representar situacions. (C9)

Sabers bàsics

Atenent el caràcter transversal que tenen els sabers bàsics de la competència matemàtica, la relació d'aquests es presenta en forma de blocs de continguts. Cadascuna de les dimensions tractarà i integrarà el treball de continguts de cadascun dels blocs.

Numeració i càlcul:

- Lectura i escriptura de nombres naturals.
- Nombres enters, fraccions i decimals.
- Comparacions entre quantitats.
- Operacions bàsiques. Significat, propietats i relacions.
- Sèries numèriques.
- Agrupacions i repartiments.
- Múltiples i divisors.
- Arrodoniments.
- Potències.
- Percentatges.
- Càlcul (mental, estimatiu, algorísmic, amb eines TIC).

Mesura:

- Magnituds mesurables. Unitats estàndards.
- Instruments i tècniques de mesura.
- Magnituds convencionals i no convencionals.
- Transformació i equivalències.

Espai i forma:

- Les figures geomètriques: elements, característiques (2D i 3D) i propietats.
- Relacions espacials.
- Simetries, girs i desplaçaments.
- Operacions geomètriques (composició, descomposició, transformació).
- Angles: tipus i mesures.
- Perímetre i longitud.
- Àrees i superfícies.

Taules i gràfics:

- Representació i interpretació de dades en taules, gràfics i diagrames.
- Mapes i plànols.
- Escales.

Orientacions metodològiques

La metodologia en l'ensenyament i aprenentatge de les matemàtiques i la resolució de problemes s'ha d'enfocar tenint en compte que estan intrínsecament relacionades amb el dia a dia de les persones. Per exemple, en la resolució de problemes es posen en joc estratègies de càlcul, el coneixement de la numeració, l'organització de l'espai i el temps, en el marc de les diferents situacions de la vida quotidiana. El seu aprenentatge ha de començar a l'aula a partir de la formulació de reptes i problemes de tipus matemàtic que permetin adquirir d'una manera aplicada el domini de processos matemàtics en contextos significatius i rellevants per a la vida quotidiana.

La comprensió dels enunciat i situacions matemàtiques ha de portar a l'establiment d'un diàleg reflexiu i explícit sobre les dades, les operacions i la relació entre els conceptes matemàtics implicats. La cerca cap a les possibles solucions o respostes han de venir recolzades per un raonament i una connexió de tots aquests elements amb significació i transferència cap a altres situacions. En aquest sentit, si bé el procés d'aprenentatge té un vessant individual, també cal tenir en compte que molts dels raonaments, deduccions i expressions es donaran de forma col·lectiva i l'aprenentatge en col·laboració i entre iguals esdevindrà una eina per a la reflexió, el diàleg i la construcció compartida de coneixement.

En el context de la formació d'adults, les experiències escolars i d'aprenentatge prèvies amb les que cadascú s'enfronta davant les matemàtiques són importants i s'han de tenir en compte. Possiblement, les barreres a nivell lingüístic i comunicatiu, el fet de procedir de sistemes educatius diferents del català, així com la trajectòria personal de cadascú, farà que sigui especialment rellevant considerar aquesta realitat prèvia. D'aquí la necessitat d'articular propostes pedagògiques que connectin els coneixements i les destreses prèvies de l'alumnat, l'aprenentatge dels processos matemàtics en el context de la vida quotidiana i les diferents formes de representació i comunicació en les que es poden expressar les matemàtiques.

És important considerar les matemàtiques com una oportunitat d'aprenentatge interrelacionat i integrat en les altres àrees curriculars i competències transversals. Aquest plantejament ha d'esdevenir un eix central de les decisions metodològiques i de treball a l'aula. Cal tenir present que en la lectura, formulació i argumentació dels problemes matemàtics intervenen i hi ha implícits aspectes lingüístics i de comprensió. Així mateix, en qüestions relacionades amb el coneixement del medi o de fets i fenòmens socials i culturals es troben també implícits i vinculats coneixements matemàtics.

Fer matemàtiques significa tocar, observar, reflexionar, classificar, justificar, ordenar, etc., i un conjunt d'habilitats i destreses que parteixen de la curiositat i l'interès per aprendre. Per això, les situacions d'aprenentatge i les diferents propostes que el professorat planteja a l'aula han d'introduir materials diversos, situacions educatives a través del joc, eines digitals o recursos que fomentin la participació activa de l'alumnat, tant a nivell físic com també cognitiu, que permeti accedir al vessant més abstracte del procés matemàtic des d'allò més concret. Aquestes activitats han de promoure que l'alumnat es formuli preguntes i tingui una visió global des de la situació inicial fins al resultat final. Sovint, entendre que la solució no és única i que l'error forma part del procés és la base que permet seguir afrontant els reptes i donant sentit a les matemàtiques.

L'aproximació a l'aprenentatge de les matemàtiques ha de partir del treball manipulatiu, real, funcional i basat en l'experiència. En aquesta línia, la interacció amb el professorat i entre l'alumnat i els materials i recursos emprats han de permetre fer un abordatge integral de les matemàtiques, facilitant la transferència des dels aspectes formals i acadèmics als més quotidians. Per tant, aquesta àrea s'ha d'abordar des dels principis de la globalització, la transversalitat i la significació.

Aquesta interrelació del coneixement s'ha de donar no només pel que fa a continguts o coneixements, sinó també pel que fa a l'ús d'aquelles eines i processos que ajuden a comprendre la funcionalitat de les matemàtiques i li atribueixen un valor més significatiu. Els diferents blocs de continguts són un referent per al treball dels processos matemàtics i han d'esdevenir l'eina per tal de poder avançar en la competència matemàtica. Cal enfocar tots aquests sabers bàsics d'una manera interdisciplinària, posant-los en relació tant amb continguts d'altres àrees i competències transversals com amb les diferents dimensions de la competència matemàtica.

Les eines digitals han de ser presents en les decisions de tipus metodològic d'aquesta àrea. L'eficiència, la globalitat, l'agilitat i la creativitat que ofereixen les noves tecnologies faciliten l'enfocament competencial, anant més enllà de l'ensenyament tradicional de les matemàtiques. Convindrà fer ús de la tecnologia digital sempre que aquesta representi un valor afegit per a l'aprenentatge i per a l'assoliment de la competència digital.

Per últim, cal posar de relleu que el factor emocional té una importància cabdal en l'adquisició de la competència matemàtica. Percebre i explicitar aquesta capacitat matemàtica, posar en valor les destreses adquirides i les eines i estratègies que un té per enfrontar-se als reptes matemàtics ha de ser també un important puntal metodològic d'aquesta àrea. L'alumnat ha de poder generar actituds positives, de confiança, valorar les pròpies capacitats, actuar amb interès, creativitat i motivació per afrontar situacions noves i no sempre conegudes. No es tracta només de trobar la solució, no es tracta de donar valor al resultat, sinó de fer créixer l'alumnat en tot allò que li donarà eines per enfrontar-se a la realitat del dia a dia des de la perspectiva d'assaig i millora, de l'aproximació i de la interrelació de les matemàtiques amb un mateix.

Orientacions d'avaluació

L'avaluació en l'àrea matemàtica ha de permetre que l'alumnat pugui prendre consciència de l'aprenentatge adquirit, tant des del punt de partida i dels coneixements previs amb els quals s'enfronta als aprenentatges com també de tot el camí fet al llarg de la seqüència d'aprenentatge. Aquesta interrelació constant entre el que se sap i el que s'està aprenent ha de ser la base fonamental del procés d'avaluació en aquesta àrea. El fet d'establir fites d'aprenentatge concretes, observables i fàcilment objectivables ha de permetre a l'alumnat veure els seus progressos en relació amb les diferents dimensions i identificar destreses o habilitats encara no adquirides.

És necessari desenvolupar sistemes de registre, d'observació i de documentació que permetin recollir informació durant tot el procés d'aprenentatge. L'avaluació continuada és un element clau i en aquest sentit cal tenir-la com a referència (tant per part del professorat com de l'alumnat) en la presa de decisions al llarg d'aquest procés.

En les matemàtiques també entra en joc la necessària diversificació d'instruments i tècniques d'avaluació. És evident que el coneixement matemàtic implica diferents destreses i habilitats i, per tant, l'ús de diferents instruments d'avaluació ens permetrà recollir informació fiable i concreta de cadascuna d'elles. D'aquí, doncs, que la utilització de bases orientadores, de rúbriques, de dianes o fins i tot de carpetes o portafolis poden ser una bona eina per a la sistematització d'aquest procés de recollida d'informació i d'evidències. Tanmateix, i en coherència amb la metodologia plantejada, aquesta avaluació s'ha de planificar tenint en compte la diversitat de ritmes en el procés d'aprenentatge.

L'alumnat ha de tenir un paper actiu en el procés d'avaluació d'aquesta àrea. Per aquest motiu, tècniques com l'autoavaluació, la coavaluació, l'avaluació mútua o dialogada, així com l'avaluació docent, han de permetre que l'alumnat hi participi.

El procés d'avaluació d'aquesta àrea ha de tenir en compte dues vessants de l'acció matemàtica. Per una banda, la determinació del procés a utilitzar, la identificació de dades rellevants, el procés seguit i tot allò que es relaciona amb la part més reflexiva, estratègica o dialògica de les matemàtiques. Per altra banda, aquell vessant relacionat amb l'eficiència, l'eficàcia i l'agilitat en l'obtenció dels resultats. En aquest sentit, aquesta avaluació ha de preveure un equilibri entre el procediment seguit i els resultats obtinguts, posant en valor la necessitat de poder garantir aquests dos aspectes en el procés matemàtic.

ÀREA DEL MEDI NATURAL, SOCIAL I CULTURAL

Introducció

Aquesta àrea curricular té com a finalitat proporcionar a l'alumnat els coneixements i les eines necessàries per integrar-se a l'entorn i a la societat.

Integra el medi natural, el social i el cultural, fent referència tant al conjunt de situacions, fenòmens, objectes, elements o problemes que integren l'espai natural i humanitzat —l'escenari on conviuen les persones i on interactuen amb la naturalesa— com una manera d'aproximar-se a l'estudi de la realitat que els envolta.

Té per objectius promoure el benestar, els hàbits i estils de vida saludables en les persones adultes, tot fomentant l'autoconcepte i autoestima, potenciar el coneixement i el respecte per l'entorn i el medi ambient i les accions per a la seva conservació i millora; fomentar la integració social i la participació plena a la vida cívica i aprendre a valorar i conservar el patrimoni cultural i les expressions culturals pròpies, així com els diferents estils i llenguatges artístics.

La inclusió dels Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'Agenda 2030, que és un aspecte transversal d'aquest currículum, pren una especial rellevància en aquesta àrea, ja que les seves dimensions estan directament relacionades amb determinats ODS, que s'interrelacionen i interactuen. Els fenòmens naturals i socials es presenten en l'espai i temps en què vivim en forma de problemes, interessos, conflictes o expectatives que es comprenen millor quan s'estudien i s'analitzen relacionant i integrant els coneixements tant del medi natural com del social i el cultural.

En aquest sentit, la primera dimensió de l'àrea fa referència a la salut i al benestar personal, comunitari i social i facilita la consecució de l'ODS 3 *Salut i benestar* i 5 *Igualtat de gènere*. La segona dimensió té relació amb la presa de consciència dels problemes mediambientals i l'aplicació de mesures que ajudin a la nostra supervivència i a la conservació del medi natural, posant èmfasi en la sostenibilitat. Treballa els ODS següents: *aigua neta i el sanejament* (6), *l'energia assequible i no contaminant* (7), *la producció i el consum responsable* (12), *l'acció pel clima* (13), *la vida submarina* (14) i, finalment, *la vida d'ecosistemes terrestres* (15). La tercera se centra en la participació ciutadana activa i els valors democràtics, de respecte a les institucions i de convivència i tolerància, que es relacionen amb els ODS *fi de la pobresa* (1), *fam zero* (2), *educació de qualitat* (4), *igualtat de gènere* (5), *treball decent i creixement econòmic* (8), *reducció de les desigualtats* (10), *pau, justícia i institucions sòlides* (16). L'última dimensió s'ocupa del territori i la seva evolució en funció dels canvis històrics, socials i culturals i està connectada amb els ODS *indústria, innovació i infraestructura* (9), *ciutats i comunitats sostenibles* (11).

En aquest sentit, aquesta àrea s'ha d'enfocar de manera que fomenti la presa de consciència sobre l'adquisició d'hàbits saludables, la necessitat de conservació del planeta, l'ús responsable i sostenible dels recursos naturals, l'impacte de l'acció humana sobre el medi, la promoció dels valors democràtics de pau i justícia social, la superació de la cultura androcèntrica i el respecte i valor per la cultura i les produccions artístiques.

Competències específiques de l'àrea

En acabar l'ensenyament, l'alumnat haurà d'haver assolit les competències de l'àrea del medi social, natural i cultural que es relacionen a continuació. Les competències es presenten agrupades en quatre dimensions. Al final de cada dimensió, s'enumeren els criteris d'avaluació per al primer i per al segon cicle i els sabers bàsics que contribueixen a l'assoliment d'aquestes competències.

Dimensió salut integral i benestar personal

Aquesta dimensió inclou competències per a l'adquisició d'hàbits saludables i l'adopció de mesures que promouen la salut física, emocional i mental. Es tracta la prevenció del consum de substàncies addictives, la prevenció de conductes de risc en matèria de seguretat viària i aspectes referents a la coeducació, la salut afectivosexual i la planificació familiar.

Està integrada per dues competències:

Competència 1. Adoptar hàbits saludables en relació amb l'alimentació, la sexualitat, l'activitat física i el descans per aconseguir el benestar físic i psicològic.

Competència 2. Prendre decisions sobre la higiene i la salut amb coneixements científics per a la prevenció i cura de les malalties.

Criteris d'avaluació del 1r cicle

1. Conèixer el funcionament de les parts del cos en relació amb la salut. (C1, C2)
2. Identificar hàbits saludables en relació amb l'alimentació, la cura personal i la sexualitat, amb perspectiva de gènere. (C1, C2)
3. Identificar els diferents mètodes anticonceptius i com accedir-hi. (C1)
4. Conèixer la relació entre l'alimentació i la salut. (C1, C2)
5. Reconèixer mesures per a la prevenció de malalties. (C1, C2)
6. Identificar conductes de risc per a la salut física, mental i emocional. (C1)
7. Identificar i expressar emocions bàsiques i reconèixer les emocions dels altres. (C1)

Criteris d'avaluació del 2n cicle

1. Identificar els principals òrgans, aparells i sistemes del cos humà i les seves funcions i relacionar-ne el bon funcionament. (C1, C2)
2. Identificar hàbits saludables en relació amb l'alimentació, la cura personal i la sexualitat, amb perspectiva de gènere, així com conductes de risc i mesures de prevenció. (C1, C2)
3. Identificar els diferents mètodes anticonceptius i com accedir-hi. (C1)
4. Dissenyar una dieta sana i equilibrada tenint en compte les necessitats nutricionals. (C1, C2)
5. Desenvolupar estratègies de gestió del temps per potenciar hàbits saludables. (C1, C2)
6. Reconèixer mesures preventives en relació amb les malalties, les seves causes i els mètodes de transmissió. (C1, C2)
7. Identificar els perills per a la salut del consum de substàncies addictives i la seva prevenció. (C1, C2)
8. Identificar i expressar emocions bàsiques i reconèixer les emocions dels altres. (C1)

Sabers bàsics

- Coneixement del cos humà.

- Adquisició d'hàbits saludables: higiene, alimentació i nutrició, descans, activitat física.
- Educació emocional i coeducació.
- Educació afectivosexual i planificació familiar.
- Reconeixement de substàncies addictives.
- Coneixement de les causes i la prevenció de malalties i conductes de risc.

Dimensió medi ambient, sostenibilitat i acció climàtica

Aquesta dimensió engloba el treball d'aquelles competències que fomenten accions, tant grupals com individuals, que es poden dur a terme per prevenir el canvi climàtic i per fomentar el respecte, la conservació i la millora del medi natural.

En aquest sentit, es treballa la presa de consciència per a la producció i el consum responsable, la importància de les energies renovables i de l'eficiència energètica, del sanejament i l'accés a l'aigua neta, les conseqüències del canvi climàtic, tant en l'economia com en els ecosistemes, i la preservació de la biodiversitat. També s'inclouen coneixements tecnològics relacionats amb l'acció humana sobre el medi ambient, com ara els diferents tipus d'energia, la gestió dels residus, etc.

Així mateix, es recull l'aplicació de les diferents fases del mètode científic, tot i que aquest mètode es pot treballar també en les altres dimensions de l'àrea. L'alumnat s'inicia en les principals estratègies del mètode científic: la capacitat d'indagar i formular preguntes, d'identificar el problema, formular hipòtesis, planificar i dur a terme activitats per contrastar-les, observar, recollir i organitzar la informació rellevant, sistematitzar i analitzar els resultats, extreure'n conclusions i comunicar-les.

Aquesta dimensió està integrada per quatre competències:

Competència 3. Entendre el concepte d'ecosistemes per valorar les actuacions que els afecten i comprendre la importància de la seva conservació.

Competència 4. Adoptar mesures amb criteris científics que evitin o minimitzin els impactes mediambientals derivats de la intervenció humana.

Competència 5. Formular preguntes sobre el medi natural i trobar-ne les respostes a partir del plantejament d'hipòtesis i la seva comprovació, iniciant-se en el mètode científic.

Competència 6. Adoptar hàbits sobre l'adquisició i ús de béns i serveis per esdevenir un consumidor responsable.

Criteris d'avaluació del 1r cicle

1. Entendre els elements que formen part d'un ecosistema. (C3)
2. Valorar l'aigua com un bé escàs i conèixer maneres de fer-ne un ús responsable. (C3, C4, C5, C6)
3. Reconèixer maneres diferents de prevenir o reduir l'impacte de l'acció humana sobre el medi i saber aplicar-les a la vida diària. (C3, C4, C6)
4. Identificar i col·laborar en les bones pràctiques de l'entorn proper relacionades amb el medi ambient, el reciclatge de residus i el consum responsable. (C3, C4, C5, C6)
5. Valorar la importància de l'estalvi energètic. (C3, C4, C5, C6)
6. Plantejar preguntes rellevants sobre el medi natural i cercar respostes. (C5)
7. Mostrar una actitud de respecte i prendre consciència sobre els problemes mediambientals més greus. (C3, C4, C5, C6)

Críteris d'avaluació del 2n cicle

1. Conèixer el concepte i tipus d'ecosistemes, les interrelacions entre els seus elements i la importància del seu equilibri i preservació. (C3)
2. Valorar l'aigua com un bé escàs, proposar formes per reduir el seu consum i conèixer sistemes de sanejament. (C3, C4, C5, C6)
3. Conèixer maneres diferents de prevenir o reduir l'impacte de les activitats humanes sobre el medi i saber aplicar-les a la vida diària. (C3, C4, C6)
4. Identificar i col·laborar en les bones pràctiques de l'entorn proper relacionades amb el medi ambient, el reciclatge i el consum responsable, i conèixer diferents sistemes de gestió dels residus i el seu impacte ambiental. (C3, C4, C5, C6)
5. Analitzar les conseqüències dels usos que es fan dels recursos naturals i de les fonts d'energia renovables i no renovables. (C3, C4, C6)
6. Argumentar amb principis científics, socials i econòmics, la necessitat d'adoptar mesures d'estalvi energètic. (C3, C4, C5, C6)
7. Plantejar-se i respondre qüestions sobre el medi ambient i els problemes ambientals seguint les fases del mètode científic. (C5)
8. Mostrar una actitud de respecte i prendre consciència sobre diferents problemes mediambientals. (C3, C4, C5, C6)

Sabers bàsics

- Identificació de les fases d'una recerca seguint el mètode científic.
- Identificació de causes i conseqüències de l'acció humana en el medi ambient: canvi climàtic, energies renovables i no renovables, aigua neta i sanejament, etc.
- Conscienciació mediambiental.
- Coneixement dels ecosistemes, biodiversitat i la seva preservació.
- Reconeixement de l'economia, sostenibilitat, producció i consum responsable.

Dimensió ciutadana

La ciutadania és la condició i el dret que ostenten les persones que pertanyen a una comunitat política. En aquest sentit, aquesta dimensió fa referència a l'adquisició de les competències que fomenten la inclusió i la participació activa i responsable de les persones en la societat. Implica la voluntat de millora de la societat, proporcionant l'oportunitat d'incidir en la cohesió social, tot millorant la convivència entre les persones i afavorint un entorn més just i solidari.

S'hi desenvolupen els conceptes d'identitat, pertinença, inclusió, participació i compromís social. També s'inclou la formació en els valors democràtics (llibertat, igualtat i justícia social), amb perspectiva de gènere, i de respecte i acceptació de la diversitat.

També es treballen aspectes relacionats amb l'organització política (coneixement de les institucions cíviques i polítiques i dels problemes socials), amb el desenvolupament d'habilitats com el pensament crític, la cooperació, l'escolta activa, el respecte i la tolerància i amb la promoció de valors i actituds socials i democràtiques que portin a una participació activa i a un compromís amb la vida en comunitat.

Està integrada per dues competències:

Competència 7. Identificar els sistemes d'organització política i valorar el sistema democràtic com a eina de participació en la vida col·lectiva.

Competència 8. Participar en la vida col·lectiva a partir de valors democràtics per millorar la convivència, afavorir un entorn més just i solidari i esdevenir ciutadans responsables i crítics.

criteris d'avaluació del 1r cicle

1. Plantejar-se preguntes sobre determinats problemes socialment rellevants. (C7, C8)
2. Conèixer i emprar mecanismes de participació activa de les societats democràtiques en la vida quotidiana i en l'àmbit educatiu. (C7, C8)
3. Reconèixer el paper individual i col·lectiu d'homes i dones en la construcció de la societat actual. (C8)
4. Reconèixer estereotips sexistes i incorporar accions per a la seva eliminació. (C8)
5. Utilitzar el diàleg com a eina per resoldre conflictes socials i de convivència des de l'empatia i l'assertivitat. (C8)
6. Identificar i respectar els drets i deures fonamentals de les persones. (C8)
7. Identificar els serveis públics de l'entorn proper (salut, sistema educatiu, treball, atenció ciutadana, etc.). (C8)
8. Participar en l'elaboració de les normes de convivència de l'aula, valorar-les i respectar-les. (C8)
9. Mostrar actituds de cooperació, respecte, tolerància i participació responsable en el treball en grup. (C8)

criteris d'avaluació del 2n cicle

1. Plantejar-se preguntes sobre determinats problemes socialment rellevants, formular hipòtesis, fer un procés de recerca i extreure'n conclusions. (C7, C8)
2. Conèixer, valorar i emprar els mecanismes de funcionament i de participació activa de les societats democràtiques en la vida quotidiana i en l'àmbit educatiu. (C7, C8)
3. Analitzar el paper individual i col·lectiu d'homes i dones en la construcció de la societat actual. (C8)
4. Reconèixer estereotips sexistes i incorporar accions per a la seva eliminació. (C8)
5. Utilitzar el diàleg com a eina per resoldre conflictes socials i de convivència des de l'empatia i l'assertivitat. (C8)
6. Comprendre i respectar els drets i deures fonamentals de les persones, així com la Declaració Universal dels Drets Humans. (C8)
7. Identificar els serveis públics (salut, sistema educatiu, treball, atenció ciutadana, etc.) i saber accedir-hi com a usuari per fer gestions. (C8)
8. Elaborar i respectar les normes de convivència de l'aula i comprendre la seva importància per convertir-la en un entorn més participatiu i democràtic. (C8)
9. Trobar estratègies que millorin el treball cooperatiu a partir de l'anàlisi de les actuacions pròpies i les dels altres. (C8)

Sabers bàsics

- Reconeixement de l'organització i els sistemes polítics.
- Aproximació al coneixement del procés de la globalització.
- Participació com a ciutadà actiu, principis i valors democràtics i de justícia social.
- Sensibilització amb els ODS: fi de la pobresa, fam zero, educació de qualitat, igualtat de gènere, treball digne, pau, justícia, institucions sòlides, etc.
- Coneixement dels drets i deures de les persones.
- Coneixement i respecte a la diversitat: cultural, religiosa, de gènere, etc.

Dimensió històrica, geogràfica, cultural i artística

Les competències d'aquesta dimensió estan relacionades amb el coneixement del territori i de la seva transformació com a resultat de l'acció humana i de la història dels pobles. S'inclouen els canvis, tant en la població com en el paisatge, i el seu impacte en l'economia i en el clima.

En aquesta dimensió es tracten aspectes com la representació de l'espai, la diversitat dels fenòmens geogràfics, la millora de la qualitat de vida de les persones, els moviments migratoris, la geografia humana, la sostenibilitat dels recursos naturals i el desenvolupament mediambiental, econòmic i social.

Per altra banda, també recull el valor de la diversitat cultural, la preservació de la identitat cultural, fomentant l'esperit crític i la superació de la cultura androcèntrica i la societat patriarcal. Així mateix, inclou el tractament de l'expressió artística i els seus diferents llenguatges. Es consideren expressions culturals com la pintura, l'escultura, la música o l'expressió corporal.

Aquesta dimensió està integrada per quatre competències:

Competència 9. Interpretar el present a partir de l'anàlisi dels canvis i continuïtats al llarg del temps, per comprendre la societat en què vivim.

Competència 10. Interpretar l'espai geogràfic a partir dels elements del territori i de les seves representacions, per situar i desplaçar-s'hi, i analitzar alguns dels beneficis que la recerca espacial aporta a la nostra vida quotidiana.

Competència 11. Analitzar problemes socials rellevants, interpretant-ne les causes i les conseqüències i plantejar propostes de futur.

Competència 12. Valorar les expressions culturals i artístiques pròpies i les dels altres.

Criteris d'avaluació del 1r cicle

1. Identificar fets rellevants en una línia del temps, anomenar algunes característiques pròpies de cada període històric i la seva relació amb l'actualitat. (C9)
2. Comprendre els problemes o conflictes socials actuals. (C9, C11)
3. Entendre els elements i les característiques que componen un mapa. (C10)
4. Reconèixer paisatges propers, els elements que els componen i l'impacte de l'activitat humana. (C10)
5. Saber situar en un mapa els continents, els països de l'entorn i de procedència de l'alumnat, i les principals formes de relleu i accidents geogràfics. (C10)
6. Orientar-se a l'espai proper a partir de mapes, plànols, sistemes de navegació per satèl·lit i imatges simples de tipologia diversa. (C10)
7. Valorar i respectar les creacions artístiques pròpies i dels altres. (C12)
8. Elaborar creacions artístiques pròpies i col·lectives, a partir de llenguatges diversos, per expressar de manera senzilla emocions, idees i experiències. (C12)
9. Reconèixer i respectar la diversitat de manifestacions culturals de l'entorn més proper. (C12)

Criteris d'avaluació del 2n cicle

1. Obtenir informació sobre els trets significatius de la societat d'èpoques passades, situant els fets en la línia del temps per comprendre el present. (C9)
2. Veure l'evolució dels esdeveniments històrics més rellevants i anomenar algunes característiques pròpies de cadascuna d'elles i la seva relació amb l'actualitat. (C9)
3. Fer hipòtesis sobre el futur a partir de l'anàlisi dels canvis i continuïtats al llarg del temps. (C9, C11)
4. Analitzar els canvis en els paisatges a partir de l'impacte de l'activitat humana i dels processos naturals al llarg del temps. (C9, C10)

5. Saber situar en un mapa els continents, països i els principals accidents geogràfics. (C10)
6. Reconèixer paisatges del món i elements que els componen. (C10)
7. Emprar mapes, plànols, imatges i aplicacions digitals per interpretar l'espai, elaborar itineraris i desplaçar-s'hi. (C10)
8. Elaborar croquis i plànols senzills com a mitjà per situar-se i analitzar elements del territori. (C10)
9. Conèixer alguns dels beneficis que porta la tecnologia espacial en el dia a dia. (C10)
10. Analitzar causes i conseqüències de problemes o conflictes socials rellevants del món actual, reflexionar-hi a través del diàleg i proposar accions a nivell personal i col·lectiu per resoldre'ls. (C11)
11. Elaborar creacions artístiques pròpies i col·lectives, a partir de llenguatges diversos, per expressar emocions, idees i experiències. (C12)
12. Valorar i respectar les creacions artístiques pròpies i dels altres. (C12)

13. Comparar i respectar la diversitat de manifestacions culturals d'arreu del món, amb perspectiva de gènere. (C12)

Sabers bàsics

- Identificació de la cronologia i el temps històric.
- Reconeixement d'elements de canvi i continuïtat històrics, geogràfics i culturals.
- Empatització històrica.
- Reconeixement de mapes físics i polítics.
- Reflexió sobre conflictes del món actual (moviments migratoris, globalització i intercanvi desigual, violència masclista i LGTBI-fòbica, entre d'altres).
- Identificació dels factors socials que impacten en paisatges i ecosistemes.
- Interpretació de l'espai geogràfic i patrimoni paisatgístic.
- Utilització de la recerca espacial en la nostra vida quotidiana (geolocalització, telecomunicacions, previsions meteorològiques, etc.)
- Anàlisi d'estils i llenguatges artístics per expressar idees, emocions i experiències.
- Defensa, protecció i difusió del patrimoni històrico-artístic i cultural, amb perspectiva de gènere.

Orientacions metodològiques

Per tal de participar de forma activa i responsable en la societat, l'alumnat ha de desenvolupar una visió crítica del món en el que viu i ser capaç d'identificar els conflictes i les possibles causes, destriant la informació rellevant i contrastada, tant pel que fa als problemes ambientals, com als de salut personal o a qüestions relacionades amb el respecte als drets humans i els valors democràtics.

Aquesta àrea s'ha de treballar a partir d'una metodologia globalitzada, que parteixi de l'anàlisi de situacions properes i significatives per a l'alumnat, que estimuli la reflexió, la visió crítica i l'expressió d'opinions.

L'estudi del cos humà i dels ecosistemes s'ha de dur a terme des d'una perspectiva conductual i actitudinal, fomentant hàbits saludables per un mateix i també per al planeta, en termes de prevenció, conservació, millora i sostenibilitat. És convenient relacionar el medi natural amb el medi social i el cultural, fent èmfasi en l'acció transformadora de les persones en el paisatge.

En relació al medi ambient, la sostenibilitat i l'acció climàtica, cal plantejar la importància de fer un ús sostenible dels recursos naturals, destacar les mesures que s'implementen per reduir l'impacte del canvi climàtic i els hàbits personals i familiars que poden ajudar a preservar i millorar el medi.

Es poden treballar de forma col·lectiva aspectes relacionats amb la convivència en una societat diversa i plural, ja que l'aula facilita un espai on compartir experiències de vida i visions culturals entre persones de diferent gènere, procedència i edat.

Una manera d'adquirir els valors democràtics i de participació social és mitjançant la pràctica, fomentant espais d'expressió lliure i de respecte mutu de tota la comunitat educativa, a l'aula i al centre, on es potenciïn la participació activa i la col·laboració. La participació comunitària en iniciatives o moviments socials de l'entorn proper també pot ser una eina per treballar la cooperació i la solidaritat. Així mateix, el tractament dels conflictes al món i els seus mecanismes de resolució ajuden a l'alumnat a tenir una visió global i crítica de la societat i a comprendre diferents punts de vista.

Per a l'anàlisi dels processos de canvi i transformació socials, culturals, econòmics i tecnològics, a l'aula es poden plantejar situacions contextualitzades, properes i significatives per a l'alumnat, com a punt de partida per tal que identifiquin i valorin les causes de les desigualtats en el món actual.

Les competències d'aquesta àrea també es poden treballar a partir de la realització de projectes de construcció d'objectes, maquetes i aparells senzills que impliquin un treball tant individual com col·laboratiu.

Així mateix, aquesta àrea ofereix una excel·lent ocasió per comunicar aprenentatges a través de productes artístics (murals, fotomuntatges, productes sonors, audiovisuals, escultòrics, ceràmics, etc.).

En general, es recomana treballar les competències mitjançant el plantejament de preguntes relacionades amb el medi social i natural i la deducció de conclusions basades en estudis rigorosos i/o proves científiques. En aquest sentit, el mètode científic permet avançar en l'obtenció del coneixement. Per aquest motiu, cal fer èmfasi en la importància de la recerca seguint les fases del mètode científic.

La recollida de dades es pot fer de manera directa o indirecta, utilitzant tot tipus de fonts documentals (textuals, patrimonials, orals) i experimentals. Cal fer ús de les tecnologies digitals tant en la recollida de dades com en la presentació de resultats i conclusions.

El desenvolupament d'aquesta àrea proporciona la possibilitat de treballar de forma globalitzada les competències de la resta del currículum. Així doncs, les dinàmiques de participació i cooperació són ideals per desenvolupar les competències de les diferents dimensions de la competència social, personal i laboral, ja que es treballa la interacció social i la resolució de conflictes. L'aula és un espai idoni per treballar la comunicació, la tolerància, l'empatia, la resiliència, la gestió de les emocions, l'expressió lliure de sentiments i pensaments i la diferència entre l'esfera professional i la privada.

La competència digital també s'hi troba molt present, tant per a la cerca d'informació com a per a la presentació de resultats; en l'estudi de la representació espacial són molt útils l'ús d'aplicacions concretes per la representació de l'entorn, l'orientació, la realització d'itineraris o l'estudi del món físic.

A més, aquesta àrea permet desenvolupar competències de totes les dimensions de l'àrea matemàtica a partir de la formulació de preguntes de caire matemàtic, l'ús de mecanismes per situar-se en el temps i l'espai, la utilització del mètode científic, etc.

Cal també tenir present que està estretament lligada amb el desenvolupament de la majoria de competències de l'àrea lingüística. Així doncs, les propostes didàctiques han de donar l'oportunitat a l'alumnat d'aprendre a comunicar oralment, per escrit o gràficament els resultats d'una recerca, així com també de defensar-se, opinar, argumentar, justificar, exposar i afirmar els propis drets, deures, interessos, límits, necessitats i aprenentatges relacionats amb l'àrea.

Aquesta àrea s'ha de desenvolupar emprant diferents tipus de fonts documentals (textuals, patrimonials, orals) per obtenir informació sobre els trets significatius de les ciències naturals i de les ciències socials, tenint sempre en compte la importància de fer una lectura crítica de la informació i contrastant-ne les fonts.

Orientacions d'avaluació

Per avaluar l'adquisició de les competències d'aquesta àrea, es poden utilitzar diferents instruments d'avaluació, coavaluació i autoavaluació, com ara rúbriques, qüestionaris, mapes conceptuals, maquetes, dibuixos, exposicions orals, taules d'observació, carpetes d'aprenentatge i dianes d'avaluació, que es poden aplicar en els diferents moments del procés d'aprenentatge: a l'inici, de forma continuada i al final.

L'avaluació ha de tenir en compte tot el procés realitzat i no només els resultats finals. L'objectiu és ajudar a revisar les pròpies idees inicials i ser conscient dels aprenentatges realitzats per millorar-ne el procés.

Per tal d'avaluar els diferents aspectes relacionats amb la salut i el benestar personal, es poden fer servir jocs, pautes d'observació, lectures, vídeos i debats, entre d'altres activitats. Cal tenir en compte el coneixement i la gestió de les pròpies emocions com a punt de partida per entendre les dels altres, per augmentar l'autoestima i per millorar la convivència. També es poden realitzar activitats que posin en joc els coneixements sobre el funcionament del cos humà, els microorganismes i les malalties relacionades i que requereixin la presa de decisions respecte la higiene, tant personal com col·lectiva, i la salut. Cal valorar l'anàlisi que l'alumnat fa dels seus hàbits i els coneixements científics que utilitza per justificar les conductes sobre l'alimentació, l'activitat física i el descans necessaris per obtenir un equilibri que porti al benestar físic.

Per iniciar-se en el procés de recerca, s'han de tenir presents tant les preguntes que es formula l'alumnat com les estratègies utilitzades per trobar les respostes. Les activitats d'avaluació es poden iniciar amb la presentació d'una situació concreta (una imatge fixa, un vídeo, un article, etc.) a partir de la qual l'alumnat pugui plantejar-se interrogants. Després, cal valorar el procés de cerca que segueix per resoldre la qüestió plantejada, és a dir, el tipus d'estratègies que utilitza, la quantitat de fonts d'informació diferents que usa, el disseny i planificació de la cerca de respostes i l'autonomia a l'hora de prendre decisions. Finalment, l'alumne ha de ser capaç de respondre a la pregunta inicial a partir de l'anàlisi de les respostes obtingudes i dels coneixements científics relacionats.

Per avaluar la dimensió de medi ambient, sostenibilitat i acció climàtica i la dimensió ciutadana, es pot partir de models vivencials, com ara situacions reals i concretes properes a l'alumnat. Així mateix, es poden plantejar debats sobre diferents qüestions o problemes socials i mediambientals rellevants, la qual cosa permet avaluar també la qualitat de les argumentacions i justificacions, la capacitat dialògica, reflexiva i crítica, el treball en grup, el respecte al torn de paraula i a les opinions i arguments de tots els companys i companyes.

Les activitats d'avaluació relacionades amb la dimensió ciutadana també han de servir per comprovar si l'alumnat ha interioritzat valors com ara la solidaritat, la democràcia, la justícia, l'equitat o el respecte.

Així mateix, cal comprovar fins a quin punt l'alumnat és capaç de relacionar situacions del present amb els fets que l'han precedit. Es poden plantejar situacions problemàtiques, presents o passades, proposar alternatives i analitzar-les amb perspectiva històrica. També es poden comparar fets i fenòmens demostrats científicament en l'actualitat amb estereotips, prejudicis, tradicions, costums i creences del passat.

Per valorar si l'alumnat és capaç de situar-se i moure's de manera autònoma, es pot observar, per exemple, si pot situar punts de referència en plànols i mapes, si pot fer preguntes per a les quals hagi d'interpretar la llegenda del mapa o l'escala, etc. Pot ser útil aprofitar plànols de l'entorn escolar, com el d'evacuació del centre, o relacionats amb interessos propers, com l'itinerari d'una volta ciclista per etapes o el plànol de la xarxa ferroviària. També es pot sol·licitar a l'alumnat que planifiqui itineraris i marqui el recorregut sobre el mapa, tenint en compte variables com el temps, la distància o l'economia.

A l'hora d'avaluar produccions artístiques, és convenient tenir presents aspectes com ara la creativitat de l'alumnat i la sensibilitat que mostra vers les creacions, tant pròpies com dels altres.

En aquesta àrea pren especial rellevància la capacitat de treballar en grup. Per aquest motiu, és necessari avaluar tant el treball col·lectiu com la participació individual de cada persona i la seva aportació al treball final, valorant actituds de lideratge i cooperació davant de la feina encomanada.

Annex 3

COMPETÈNCIES TRANSVERSALS

COMPETÈNCIA DIGITAL

Introducció

Actualment, la tecnologia forma part de la nostra vida quotidiana i és un element indispensable per a l'accés als serveis oferts a la ciutadania, per a la recerca de feina i per aprendre i desenvolupar-se al llarg de la vida. Aprenem de la tecnologia, sobre la tecnologia i amb la tecnologia; és per això que el tractament sistemàtic de la competència digital és cabdal en totes les àrees curriculars de la formació instrumental.

Les eines digitals faciliten l'accés al coneixement i a la comunicació i tenen un paper clau en l'aprenentatge. Per aquest motiu, cal vetllar per l'adquisició de les destreses que contribueixen a fer un ús cada vegada més adequat dels dispositius i del seu programari en les diferents àrees i competències del currículum. Amb l'assoliment de la competència digital, les persones poden millorar la seva formació i interactuar plenament en la societat actual, on les tecnologies digitals regeixen les interaccions personals, socials i comunitàries.

En la formació instrumental, especialment en el primer cicle, es té per objectiu l'alfabetització digital, és a dir, l'adquisició dels coneixements i les destreses pràctiques necessàries per utilitzar les noves tecnologies per donar resposta a les necessitats d'informació i comunicació, facilitant, d'aquesta manera, una millor comprensió del món. A més, la competència digital és una eina d'inclusió social, igualtat i equitat que dota les persones adultes de recursos per a la millora del seu projecte personal, formatiu i professional i contribueix a una millor qualitat de vida.

En el segon cicle de la formació instrumental, l'objectiu és assolir una major autonomia i adquirir hàbits i capacitats en l'ús de les noves tecnologies que facilitin l'aprenentatge, el treball i la participació social. Per una banda, en aquest segon cicle cal insistir en els valors de seguretat en la navegació per Internet, la responsabilitat en l'ús de les dades i de la informació que es difon i el respecte als drets d'autor dels productes digitals. Per una altra banda, l'ús de les tecnologies digitals a la vida quotidiana comporta la necessitat d'aprendre a gestionar la identitat digital de l'alumnat a les xarxes, de ser conscients del riscs que comporta el seu ús i de la importància de respectar la intimitat dels altres i seguir unes normes de netiqueta.

Atès el caràcter transversal i instrumental de la competència digital, les seves competències específiques estan estretament vinculades a la resta d'àrees curriculars. Així mateix, els sabers bàsics relacionats amb l'assoliment d'aquestes competències són susceptibles de canvis, atesa l'evolució constant de les noves tecnologies.

Competències específiques de la competència transversal

En acabar l'ensenyament, l'alumnat haurà d'haver assolit les competències que es relacionen a continuació. Les competències es presenten agrupades en quatre dimensions. Al final de cada dimensió, s'enumeren els sabers bàsics que contribueixen en major mesura a l'assoliment de les competències. Al final de la competència digital es relacionen els criteris d'avaluació sense distinció per cicles, atès el seu caràcter transversal.

Dimensió d'instruments i aplicacions

La dimensió d'instruments i aplicacions es refereix a la capacitat d'utilitzar els diversos dispositius digitals i les seves aplicacions, de manera eficient i eficaç, per tractar dades i produir documents de text i multimèdia.

Aquesta dimensió està integrada per tres competències:

Competència 1. Seleccionar i utilitzar dispositius digitals i les seves funcionalitats d'acord amb les tasques a realitzar.

Competència 2. Utilitzar les funcions bàsiques de les aplicacions d'edició de textos i de presentació de continguts.

Competència 3. Utilitzar programes i aplicacions bàsiques de creació de dibuix i edició d'imatge fixa, so i imatge en moviment.

Sabers bàsics

- Components bàsics de l'ordinador i les seves funcions. Maquinari i programari.
- Dispositius mòbils i les seves utilitats.
- Programari bàsic: tractament de text, presentacions, reproductors i editors d'imatge, so i vídeo.
- Eines bàsiques del programari: seleccionar, retallar, copiar, enganxar.
- Emmagatzematge i recuperació de la informació. Gestió de fitxers i carpetes.
- Eines bàsiques de format de textos: opcions de format de text, paràgraf i pàgina. Taules.
- Eines bàsiques d'edició d'imatge, so i vídeo: enregistrar imatges, àudios o vídeos, seleccionar, retallar, desar, filtres.
- Eines bàsiques de les presentacions per creacions digitals: inserir diapositiva, inserir imatge i text, formatar el text, desar i recuperar.

Dimensió tractament de la informació i organització dels entorns digitals de treball

Fa referència a les capacitats relacionades amb la cerca i la selecció d'informació a Internet i a les xarxes socials, al seu processament per transformar-les en coneixement propi i a l'organització d'entorns personals, digitals, de treball i aprenentatge. En tot aquest procés, la informació que s'utilitza i es reproduïx ha de ser tractada críticament i respectuosa.

Aquesta dimensió està integrada per tres competències:

Competència 4. Cercar, contrastar i seleccionar informació digital, tot considerant diverses fonts i diferents entorns digitals.

Competència 5. Construir nou coneixement personal mitjançant estratègies de tractament de la informació amb el suport d'aplicacions digitals.

Competència 6. Organitzar i emprar els propis entorns personals digitals de treball i d'aprenentatge.

Sabers bàsics

- Concepte de navegador, cercador i de pàgines web.
- Cerca d'informació rellevant i contrastada.
- Serveis i recursos d'Internet útils per a la vida quotidiana. Tràmits en línia.
- Diferents tipus de llicència i els seus usos.
- Dispositius mòbils i el seu ús.
- Plataformes d'aprenentatge virtual i el seu ús.

Dimensió de comunicació interpersonal i col·laboració

Aquesta dimensió es refereix a la capacitat de comunicar i treballar de forma col·laborativa, a través de les xarxes locals i Internet, amb la utilització de les eines de comunicació interpersonal i recursos que faciliten la realització de treballs col·laboratius.

Aquesta dimensió està integrada per dues competències:

Competència 7. Realitzar comunicacions virtuals interpersonals i publicacions digitals.

Competència 8. Realitzar activitats en grup utilitzant eines i entorns virtuals de treball col·laboratiu.

Sabers bàsics

- El correu electrònic.
- Les xarxes socials i el seu ús apropiat.
- Pàgines web: concepte, ús, tipus.
- Comunicacions amb dispositius mòbils i les seves aplicacions: ús bàsic.
- Eines de treball col·laboratives.

Dimensió hàbits, civisme i identitat digital

Aquesta dimensió té un caràcter transversal respecte de les altres tres dimensions, de les altres competències i de les àrees curriculars de l'ensenyament. Fa referència a la capacitat de fer un ús responsable, segur i saludable dels recursos de les xarxes i a la importància de ser conscients dels possibles perills. També es refereix al desenvolupament d'hàbits saludables amb relació a l'ús d'Internet i de mesures ergonòmiques o posturals i ambientals per prevenir possibles efectes adversos en la salut.

Així mateix, està estretament relacionada amb les competències 4 (*Cercar, contrastar i seleccionar informació digital, tot considerant diverses fonts i entorns digitals*) i 7 (*Realitzar comunicacions virtuals interpersonals i publicacions digitals*). Incideix en la rellevància dels aspectes cívics i ètics, del respecte a la propietat intel·lectual i de les mesures de seguretat en l'ús dels recursos digitals.

Aquesta dimensió està integrada per tres competències:

Competència 9. Realitzar accions de ciutadania utilitzant recursos digitals.

Competència 10. Desenvolupar hàbits d'ús saludable de la tecnologia vinculats a l'ergonomia per a la prevenció de riscos.

Competència 11. Actuar de forma crítica i responsable en l'ús de les tecnologies digitals, tot considerant aspectes ètics, legals, de seguretat, de sostenibilitat i d'identitat digital.

Sabers bàsics

- Identitat digital. Mesures elementals de privadesa i de seguretat a les xarxes. Mesures de prevenció per evitar el frau electrònic: contrasenyes segures, protecció de les dades personals, patró de desbloqueig de dispositius mòbils, empremta digital i compra segura.
- Recursos per a l'aprenentatge a la xarxa.
- Hàbits d'ergonomia, salut i respecte mediambiental.
- Ús responsable de la tecnologia i les xarxes socials. Normes de netiqueta.
- Verificació de la informació.
- Ciutadania digital: tràmits, cita prèvia, gestions en línia. Cerca de feina.
- Ètica i legalitat. La privacitat a les xarxes socials.
- Entorns virtuals segurs.
- Tipus de llicències d'ús de la propietat intel·lectual. La llicència Creative Commons.
- Referència de les fonts documentals.
- Còpies de seguretat de la informació rellevant emmagatzemada als dispositius digitals.

Críteris d'avaluació

1. Identificar els tipus bàsics de dispositius i programari i les seves funcions. (C1, C2, C3, C11)
2. Entendre el concepte de sistema operatiu i fer una configuració bàsica personalitzada. (C1, C11)
3. Distingir els diferents recursos de comunicació que ofereix Internet (correu electrònic, xat, videoconferència, etc.) i fer-ne ús de manera segura. (C1, C7, C8, C11)
4. Escollir i utilitzar l'aplicació adequada depenent de les necessitats personals i del dispositiu. (C1, C2, C3, C6, C8)
5. Comprendre el concepte de programari i la seva gestió, diferenciar entre programari lliure i programari de propietat i diferenciar els tipus de llicències de propietat intel·lectual. (C4, C5, C11)
6. Desar la informació de manera organitzada en la unitat adequada i recuperar-la, tant en local com en remot, així com fer-ne còpies de seguretat i comprendre la importància d'aquestes accions. (C1, C2, C3, C4, C11)
7. Cercar informació i resoldre problemes de la vida quotidiana a través d'Internet mitjançant els dispositius mòbils o l'ordinador. Plantejar-se la seva fiabilitat i la rellevància de la informació obtinguda, tot respectant els drets d'autor. (C4, C11)
8. Realitzar tràmits i gestions habituals a través d'Internet. (C9, C11)
9. Utilitzar mesures de seguretat elementals per navegar. (C11)
10. Plantejar-se la fiabilitat de la informació obtinguda a través d'Internet i ser capaç de contrastar i referenciar la informació extreta de la xarxa. (C5, C11)
11. Utilitzar recursos i eines digitals de manera col·laborativa i autònoma per elaborar productes senzills. (C5, C6, C8)
12. Conèixer i adquirir hàbits d'ús saludable de les tecnologies digitals per al benestar físic i psíquic. (C10)
13. Plantejar-se l'ús de les tecnologies en relació amb temes mediambientals (impressions de documents, reciclatge, etc.). (C10, C11)
14. Respectar les normes d'utilització dels dispositius mòbils i de netiqueta en les comunicacions. (C7, C11)
15. Conèixer el concepte d'identitat digital i aplicar mesures de seguretat bàsiques. (C11)
16. Actuar salvaguardant la privacitat pròpia i la de les altres persones. (C11)
17. Ser conscient de l'existència d'informacions falses a la xarxa. (C4, C11)

Orientacions metodològiques

Per a l'alfabetització digital cal facilitar l'accés als dispositius mòbils i als recursos digitals a l'aula. L'ús de la tecnologia a l'aula permet l'adquisició de les destreses i habilitats d'aquest currículum i possibilita avançar en la capacitat de treball autònom de l'alumnat. Així mateix, contribueix a la comprensió i a la integració en

l'entorn, en què l'ús d'Internet forma part de la vida quotidiana (tràmits en línia, cerca de feina, interaccions socials, accés al coneixement, oci, cultura i participació ciutadana, etc.).

Al plantejar les activitats, cal reflexionar sobre la importància i utilitats de les tecnologies digitals. El seu ús ha d'estar present en totes aquelles situacions d'aprenentatge a l'aula que ho permetin, considerant quin és el seu ús a la vida quotidiana. Els o les docents de les diferents àrees curriculars s'han de plantejar de quina manera poden utilitzar les eines digitals i els recursos web en el desenvolupament de cada unitat didàctica. Aquest ús ha de comportar una millora qualitativa en la cerca d'informació, el treball en grup i la realització de tasques.

S'ha de vetllar, en tot moment, per la transferència de les competències i les habilitats adquirides als diferents àmbits de la vida de l'alumnat. Cal proposar activitats d'aprenentatge significatives, que impliquin la resolució de problemes que es puguin plantejar a la vida quotidiana (emplenar un formulari, redactar un *curriculum vitae*, entendre una nòmina, comprendre una factura, etc.). En les activitats d'aula cal fer èmfasi en la importància de l'ús d'entorns virtuals d'aprenentatge i d'aplicacions educatives.

Cal considerar que l'ús de la tecnologia facilita un aprenentatge autoregulat i significatiu. A més, permet la personalització dels aprenentatges, donant una resposta educativa adequada a les necessitats concretes dels diferents perfils d'alumnat de la formació instrumental.

Es proposa la realització d'activitats o petits reptes que impliquin l'ús de les tecnologies per a la cerca d'informació (cerca d'imatges, podcasts i vídeos, itineraris amb mapes, etc.), la contrastació de fonts (per exemple, informacions falses, manca de perspectiva de gènere en notícies en els mitjans de comunicació, etc.) o l'elaboració de productes finals (cartells, mapes amb propostes d'itineraris culturals, rutes, enquestes, taulers virtuals, redacció d'un correu electrònic, etc.).

Es tracta de dissenyar les activitats d'aprenentatge de les diferents àrees curriculars tenint en compte l'ús de les tecnologies digitals (lectura amb dispositius mòbils, escriptura a l'ordinador, activitats logicomatemàtiques, etc.) i de crear-ne noves que no serien possibles sense la seva integració (entorns digitals de treball col·laboratiu, creacions de contingut digital, cerca d'informació, tràmits en línia, xarxes socials, mapes, visites virtuals, etc.).

En aquesta línia, es recomana introduir aplicacions educatives per treballar les competències de les diferents àrees i competències transversals. Facilita i motiva l'alumnat en l'aprenentatge, per exemple, de la lectoescriptura, d'operacions matemàtiques i també ajuda en el treball de la motricitat fina. Així mateix, permet l'accés a programes senzills de dibuix i d'entreteniment (sudokus, mots encreuats, cerca de diferències, activitats lògiques, etc.). Cal tenir present que la lectura en suports digitals facilita l'accés a una gran varietat de textos, així com l'ús d'àudio-llibres, que poden ser de gran ajuda en la comprensió de textos orals. També es poden utilitzar les tecnologies digitals per treballar els mapes i les representacions espacials des dels primers nivells.

L'ús del joc o la gamificació com a eina digital també fomenta el gaudi, l'interès i la motivació per a l'aprenentatge de les persones adultes i, a més, brinda l'oportunitat d'executar la lògica i posar a prova els coneixements generals.

Orientacions d'avaluació

Donat que es tracta d'una competència transversal, la seva avaluació ha d'estar integrada en les propostes didàctiques de les diferents àrees curriculars. Per tant, les propostes educatives de les diferents àrees han de preveure de quina manera es farà ús de la tecnologia i dels recursos digitals per a l'adquisició dels diferents aprenentatges i han d'incloure en l'avaluació els aspectes relacionats amb la competència digital. Han de ser

contextualitzades i pràctiques i plantejar l'ús de les tecnologies digitals com un mitjà per a l'adquisició de les seves competències específiques.

Les programacions de les diferents àrees curriculars han de tenir en compte quines competències digitals s'inclouen i preveure els criteris d'avaluació. Un instrument d'avaluació útil per avaluar la competència digital són les rúbriques, on es pot establir la gradació en l'adquisició de les competències segons el nivell d'assoliment.

La valoració del treball cooperatiu i la capacitat de comunicació dels resultats, tenint en compte el respecte a les fonts d'informació, l'estètica del producte i la correcció gramatical i ortogràfica, també són aspectes importants a tenir en compte en els diferents moments i tipus d'avaluació.

L'avaluació de la competència digital ha d'anar encaminada a valorar el nivell d'autonomia de l'alumnat en la selecció i l'ús del programari i maquinari adequat per resoldre els problemes plantejats. També cal avaluar si l'alumnat ha adquirit flexibilitat per acceptar les diferents maneres d'arribar a una solució, entendre les estructures comunes dels diferents programes i pàgines web, i comprendre que les interfícies canvien i també els dissenys de les pàgines web o els suports on es desa la informació.

Pel que fa a la cerca d'informació en les activitats de les diferents àrees curriculars, cal fer ús d'eines digitals per resoldre les qüestions proposades. El professorat ha de guiar el procés d'obtenció de la informació i avaluar l'eficàcia i correcció de les estratègies utilitzades. Es poden utilitzar diferents eines per avaluar el procés de cerca d'informació, com ara llistes de comprovació o fitxes d'autoavaluació o coavaluació.

Altres aspectes rellevants a tenir en compte en el procés d'avaluació d'aquesta competència són la correcció del llenguatge en les comunicacions digitals i l'observació de les normes de seguretat i l'ergonomia. L'observació a l'aula pot ser una eina útil a l'hora de complementar les rúbriques.

COMPETÈNCIA PERSONAL, SOCIAL I LABORAL

Introducció

La integració, participació i adaptació a l'entorn en què vivim i habitem requereixen un conjunt d'habilitats i destreses molt àmplies: habilitats per a la resolució de problemes tecnològics, matemàtics i científics, habilitats per poder expressar i comprendre les bases del llenguatge i de la comunicació, així com la capacitat d'entendre el món que ens envolta des d'una perspectiva cultural, social o natural, totes elles essencials per assolir una autonomia plena en la vida quotidiana. No obstant això, aquests aprenentatges de tipus tecnològic, instrumental o metodològic són insuficients i difícilment assolibles si no es disposa d'un altre ordre de competències d'una importància cabdal en la formació instrumental, centrades en el "saber ser" o el "saber estar".

Aquestes competències, que inclouen actituds, valors, habilitats i destreses personals, relacionals, socials i de l'àmbit laboral, són necessàries perquè contribueixen al desenvolupament d'una imatge personal positiva i a enfortir l'autoestima, a la vegada que potencien relacions plenes i harmonioses amb les altres persones i contribueixen a la millora de l'entorn social, i també faciliten l'accés al món laboral i professional. D'aquí, doncs, que la competència personal, social i laboral inclogui tres dimensions.

En la primera dimensió es planteja un treball d'autoconeixement des d'un enfocament introspectiu i intrapersonal, a partir del qual es desenvolupen destreses emocionals, d'autocontrol, d'autoestima, d'habilitats mentals i d'estudi, actituds positives cap a l'aprenentatge i de relació interpersonal. Té per objectiu aportar eines o estratègies a les persones adultes perquè reforcin la presa de consciència de si mateixes, de les seves emocions, sentiments, capacitats o habilitats, per poder fer front a les situacions de forma autònoma i responsable i construir relacions de la vida quotidiana amb assertivitat, respecte i plenitud. Les competències

d'aquesta dimensió, si bé es conceben orientades a la pròpia intimitat, s'assoleixen en gran part gràcies a la interacció amb les altres persones.

El procés d'esdevenir una persona segura, autònoma, amb un autoconcepte positiu, coneixedora d'ella mateixa i de les pròpies habilitats i capacitats, i capaç d'establir relacions interpersonals amb bon tracte, empatia i assertivitat, es complementa amb el treball que s'inclou en la segona dimensió, centrada en la millora de la convivència i de l'entorn i en l'adquisició de valors ètics i socials. Té per objectiu desenvolupar eines i habilitats per a la participació col·lectiva i comunitària, mitjançant la integració d'actituds i valors ètics, democràtics, socials i culturals tals com l'equitat, la responsabilitat, la justícia, el respecte i la solidaritat, que fomentin la bona convivència i la millora de l'entorn.

Així mateix, en el context de la formació de les persones adultes, és necessari el desenvolupament de competències que facilitin l'accés al món laboral i professional, que s'engloben dins una tercera i última dimensió. Els coneixements i les actituds pròpies de les dimensions anteriors seran la base per a l'assoliment de les competències en la dimensió laboral, que està enfocada a millorar les expectatives professionals i desenvolupar les habilitats necessàries, tant per a la cerca de feina, com per a la integració i promoció en el món laboral.

La competència personal, social i laboral s'ha de treballar de forma transversal en tots els nivells del currículum, de manera que s'ha d'incloure el treball de totes aquestes habilitats, valors i sabers en el dia a dia de l'aula i dissenyar entorns d'aprenentatge que permetin incorporar el treball de les tres dimensions. Implica una responsabilitat compartida per part de tot l'equip docent i ha d'estar integrada a totes les àrees curriculars per poder acompanyar l'alumnat en el seu procés d'integració i el seu projecte de vida, considerant els seus interessos i necessitats. En el marc d'aquesta competència transversal, la pràctica educativa a l'aula i al centre ha de promoure que l'alumnat pugui desenvolupar les bases que contribueixin al seu procés de creixement personal perquè pugui esdevenir una persona autònoma, amb criteri propi i capaç d'actuar i viure de forma responsable, plena i respectuosa en societat. L'equip docent ha de preveure les estratègies d'acompanyament i orientació a l'alumnat per identificar, observar i fer explícites aquelles habilitats que ja s'estan adquirint i també aquelles que cal continuar treballant.

El desenvolupament d'aquesta competència es pot vincular al Projecte de convivència i al Pla d'acció tutorial del centre quant a la realització de propostes d'organització d'aula, gestió del grup, ambient d'aula o ús d'estratègies que afavoreixin les diferents habilitats a desenvolupar.

Competències específiques de la competència transversal

En acabar l'ensenyament, l'alumnat haurà d'haver assolit les competències que es relacionen a continuació, que es presenten agrupades en tres dimensions. Al final de cada dimensió s'enumeren els continguts o sabers bàsics que contribueixen a l'adquisició d'aquestes competències. Al final de la competència personal, social i laboral es relacionen els criteris d'avaluació sense distinció per cicles, atès el seu caràcter transversal.

Dimensió autoconeixement per a l'aprenentatge al llarg de la vida

Aquesta dimensió agrupa les competències relacionades amb l'autoconeixement i la capacitat de consciència i metacognició envers les pròpies emocions, sentiments, capacitats, aprenentatge, habilitats personals i interpersonals, i interessos. Aquests aspectes esdevenen importants per desenvolupar l'autonomia emocional, actituds d'autoreflexió, la confiança, la seguretat en un mateix i l'autoestima, a millorar el propi procés d'aprenentatge al llarg de la vida, a construir relacions interpersonals respectuoses i plenes i a ser capaç de prendre decisions d'una forma autònoma i responsable.

Integra les tres competències següents:

Competència 1. Prendre consciència de les emocions, capacitats, interessos i necessitats formatives personals.

Competència 2. Desenvolupar habilitats emocionals i actituds que permetin afrontar els reptes de l'aprenentatge al llarg de la vida.

Competència 3. Utilitzar estratègies per organitzar i autoregular el propi procés d'aprenentatge.

Sabers bàsics

- Desenvolupament de l'autoconeixement: capacitats físiques, cognitives i emocionals. Hàbits.
- Educació emocional: habilitats emocionals, actituds i aptituds personals davant l'aprenentatge (confiança, seguretat, motivació, autoestima, responsabilitat, capacitat d'esforç, iniciativa, pensament crític i creatiu, resiliència, etc.).
- Pràctica de les habilitats socials: autoconsciència emocional, autocontrol, assertivitat i empatia.
- Adquisició d'hàbits, destreses i tècniques d'estudi i organització de l'entorn personal d'aprenentatge.
- Disseny d'itineraris formatius d'acord amb els projectes personals i professionals propis.
- Foment dels valors per a l'aprenentatge al llarg de la vida: curiositat intel·lectual, autoexigència, responsabilitat, esforç i superació, compromís i constància, etc.
- Presa de decisions.

Dimensió participació col·lectiva, social i comunitària

Aquesta dimensió inclou les competències que fomenten la capacitat d'interacció amb les altres persones, des del diàleg, la responsabilitat, el respecte i la tolerància, facilitant relacions interpersonals harmòniques i la bona convivència social. També inclou, des d'una mirada cooperativa i comunitària, les competències que fomenten la millora de l'entorn social, cultural i polític, i l'adquisició de valors per actuar de forma responsable, crítica i amb compromís.

Aquesta dimensió ha de fomentar actituds actives i participatives, tant per a l'aprenentatge com per a la millora de la societat.

En aquesta dimensió també s'inclou el coneixement dels drets i deures de les persones, el treball per a la igualtat entre gèneres i els valors socials i ètics d'una societat democràtica que promou la pau, la justícia social i la convivència, així com també el compromís i la responsabilitat, tant individual com col·lectiva.

Integra les quatre competències següents:

Competència 4. Utilitzar estratègies i tècniques de treball cooperatiu en entorns presencials i virtuals.

Competència 5. Actuar de forma dialògica, ètica i responsable, des d'una mirada democràtica i igualitària entre gèneres.

Competència 6. Implicar-se en propostes de desenvolupament comunitari.

Competència 7. Desenvolupar estratègies de prevenció i resolució positiva de conflictes.

Sabers bàsics

- Ús d'eines, tècniques i estratègies per treballar cooperativament en entorns presencials i virtuals.
- Foment de la convivència i cohesió de grup.
- Pràctica d'habilitats comunicatives i socials: escolta activa, assertivitat, diàleg, empatia i autoregulació de la conducta.

- Ús d'estratègies de participació social a l'aula i a l'entorn: dinàmiques, fòrums, debats, reunions, assemblees, etc.
- Coneixement de projectes comunitaris de l'entorn proper i de les fases de desenvolupament.
- Coneixement de la diversitat com a font de riquesa.
- Mostra d'actituds ètiques: respecte, altruisme i tolerància, solidaritat.
- Adquisició d'hàbits cívics i de convivència democràtica.
- Mostra de conductes d'acord amb la responsabilitat i la corresponsabilitat.
- Coneixement dels valors positius del sistema democràtic: la pau, la no-violència, la llibertat, la igualtat i la justícia social.
- Selecció de models de convivència i bon tracte i relacions afectives respectuoses.
- Sensibilització per a la igualtat de gènere i identificació de prejudicis i estereotips.
- Reconeixement de drets sobre les llibertats personals.
- Reconeixement de drets i deures de les persones en diferents contextos socials (escolar, sanitari, laboral, etc.).
- Reflexió sobre el valor de la norma: gestió i límits.
- Resolució positiva de conflictes.

Dimensió laboral

La dimensió laboral integra les competències per desenvolupar la capacitat d'autoconeixement i d'adquisició d'habilitats d'autonomia i d'emprenedoria necessàries per facilitar un procés eficient d'accés al món laboral. A través d'aquesta dimensió, l'alumnat podrà identificar les seves expectatives laborals i prendre consciència de les eines que té per millorar-les. En relació amb això, l'alumnat haurà d'adquirir estratègies per a la cerca de feina i disposar de les destreses i habilitats necessàries per a la seva entrada o reincorporació al mercat laboral. Cal tenir en compte que aquest procés sempre s'ha de fer d'acord amb el projecte personal i amb els interessos i aptituds de l'alumnat.

Aquesta dimensió està integrada per dues competències:

Competència 8. Adquirir coneixements i habilitats per incorporar-se o reincorporar-se al món laboral.

Competència 9. Definir el projecte de vida laboral.

Sabers bàsics

- Coneixement del mercat laboral, amb perspectiva de gènere.
- Reconeixement de famílies professionals.
- Identificació d'ofertes i demandes professionals en la recerca activa de feina.
- Planificació de vies d'incorporació al mercat laboral.
- Ús d'eines de selecció en el mercat laboral: *curriculum vitae*, carta de presentació, carta de motivació i entrevista.
- Coneixement i aplicació de recursos per a la cerca de feina i gestió de la informació.
- Distinció de drets i deures dels treballadors i les treballadores.
- Coneixement dels canals de recerca de feina: borses de treball, empreses de treball temporal, convocatòries de treball públic, xarxa de contactes, pràctiques formatives, l'autocandidatura.
- Reconeixement de recursos de l'entorn per millorar l'empleabilitat: oficina d'atenció al ciutadà, formació, orientació i treball, serveis socials, serveis d'ocupació, biblioteques, centres cívics, entitats, associacions, etc.
- Familiarització amb els conceptes i documents de l'àmbit laboral: nòmina, tipus de contracte, situació laboral, retribucions, etc.
- Desenvolupament d'habilitats i actituds emprenedores.

criteris d'avaluació

1. Identificar, distingir i prendre consciència de les emocions, els pensaments i la conducta. (C1, C2)
2. Orientar les pròpies emocions, valoracions i la presa de decisions per a un aprenentatge constructiu. (C1, C2, C3)
3. Establir fites d'aprenentatge d'acord amb els propis interessos, coneixements i habilitats. (C1, C2, C3)
4. Prioritzar, planificar, executar i autoavaluar les pròpies tasques d'aprenentatge d'acord amb els objectius establerts i el temps disponible. (C2)
5. Valorar el propi procés d'aprenentatge i les millores aconseguides emprant eines objectives i estratègies metacognitives. (C1, C3)
6. Identificar fortaleses i febleses personals relacionades amb el procés d'aprenentatge com a eina d'autoconeixement, de millora i superació personals. (C3)
7. Identificar errors i considerar-los com una oportunitat per aprendre. (C2, C3)
8. Mostrar motivació, curiositat, interès i esforç davant de nous reptes i situacions d'aprenentatge. (C2, C3)
9. Integrar tècniques i autonomia progressiva en els hàbits d'aprenentatge. (C3)
10. Participar activament i adoptar diferents rols en situacions d'interacció cooperativa que promoguin el treball en equip, amb actituds assertives i respectuoses, i fomentin la bona convivència i la confiança. (C4, C5, C7)
11. Mostrar una actitud assertiva, de respecte, dialògica i d'empatia envers els companys i les companyes. (C4, C5)
12. Participar en entorns virtuals d'aprenentatge senzills. (C4)
13. Participar de forma activa en projectes de l'aula, del centre i de l'entorn. (C5, C6)
14. Respectar les normes de funcionament en les diferents situacions educatives i socials. (C5, C7)
15. Desenvolupar estratègies per a la resolució positiva de conflictes i l'autocontrol, actituds i formes de relacionar-se pacífiques, col·laboratives i de respecte a la diversitat. (C5, C7)
16. Mostrar actituds de cooperació, d'altruisme i de convivència solidària i en contra de situacions de discriminació o d'injustícia. (C5, C7)
17. Mostrar sensibilització per la igualtat real i efectiva entre homes i dones i una visió crítica envers prejudicis i estereotips sexistes i les desigualtats de gènere. (C5)
18. Comprendre i respectar les diferents cultures i valorar aquesta diversitat com a font de riquesa. (C7, C5)
19. Mostrar sensibilitat i una visió crítica en relació amb problemes socials rellevants i dissenyar actuacions a nivell personal i col·lectiu per fer-ne front. (C5, C7)
20. Expressar i argumentar les opinions pròpies i respectar les opinions i crítiques dels altres, en diferents contextos d'interacció personal, laboral o social. (C7, C8)
21. Prendre consciència de la importància d'accedir al mercat laboral. (C9)
22. Identificar les competències, els interessos i les actituds envers la feina per poder prendre decisions de formació i inserció laboral. (C1, C8, C9)
23. Conèixer diverses ofertes i sortides professionals ajustades als propis interessos professionals. (C9)
24. Mostrar les habilitats bàsiques per al desenvolupament d'una entrevista de feina, una carta de presentació i l'elaboració d'un *curriculum vitae*. (C9)
25. Conèixer les informacions principals d'un contracte laboral i una nòmina. (C9)
26. Valorar la formació com quelcom positiu i necessari per desenvolupar una professió i integrar-se en la societat. (C8)
27. Identificar elements que puguin ser rellevants en el projecte de vida acadèmic, professional i personal. (C9)
28. Construir una imatge professional realista i positiva, integrant aquells elements que faciliten o dificulten l'ocupabilitat respecte a l'objectiu professional. (C8, C9)
29. Identificar les pròpies capacitats emprenedores. (C8)

Orientacions metodològiques

El treball de les competències vinculades a la competència personal, social i laboral s'inicia amb l'organització d'experiències educatives que parteixin de l'individu, de les seves necessitats i del seu entorn quotidià i proper. Per tant, cal partir del treball de l'autoconeixement i la reflexió amb i sobre un mateix. A partir de l'anàlisi des d'aquesta individualitat, cal facilitar el desenvolupament de valors i actituds que permetin gaudir i fomentin una actitud positiva cap a l'aprenentatge, les relacions interpersonals i la relació amb l'entorn. S'ha d'assentar sobre el bagatge personal i emocional de l'alumnat, construït a partir d'una experiència de vida, ja adulta, concreta i singular. En aquesta línia, l'acompanyament de l'equip docent, la interacció amb el grup de companys i companyes i la relació que s'estableix amb altres persones de la comunitat educativa han de facilitar un procés guiat, dialogat i reflexiu perquè l'alumnat pugui constituir la pròpia identitat personal i social.

Cal integrar el treball d'aquestes competències en el dia a dia a l'aula, no només com a continguts d'aprenentatge, sinó també mitjançant les propostes metodològiques. És el cas, per exemple, del treball cooperatiu, que si bé es pot entendre com una forma d'organitzar l'aula i el treball de l'alumnat, també esdevé un objectiu d'aprenentatge.

També és important plantejar el desenvolupament de projectes a l'aula, en els quals es puguin treballar diferents habilitats, com la presa de decisions o l'argumentació. El desenvolupament de projectes implica aprendre a posar-se d'acord, a treballar de forma cooperativa, a planificar les tasques i a avaluar i valorar resultats o impactes aconseguits.

Així mateix, cal fomentar la utilització de recursos i eines digitals a l'aula, que permetin posar en joc mecanismes d'interacció virtual per construir coneixement.

Finalment, és important el treball de la competència personal, social i laboral de forma integrada i transversal en el currículum, i a la vegada d'una forma estructurada i sistematitzada. En aquest sentit, les diferents competències incloses impliquen una simbiosi entre el contingut i la metodologia del treball a l'aula i, per això, és important saber com i quan es treballen aquests continguts, fent-ho explícit als i les alumnes durant els moments d'aprenentatge de les altres àrees curriculars. La transversalitat que requereix el treball d'aquestes competències implica incloure en la programació d'aula el treball de totes elles d'una forma habitual, garantint, d'aquesta manera, un treball explícit i sistemàtic de valors i actituds, de respecte, de la igualtat, de la democràcia i de la inclusió social i laboral.

En el treball d'aquesta competència és oportú incorporar alguns dels referents actuals en l'àmbit de la neurociència o la pràctica restaurativa, per tal de facilitar entorns d'aprenentatge i desenvolupament que considerin les experiències prèvies, les necessitats i el benestar emocional de les persones. També, més orientat a la segona i tercera dimensions, es podran incloure experiències educatives en la línia de les escoles obertes a la comunitat, per tal de connectar l'alumnat amb l'entorn social i cultural actual d'una manera més significativa i participativa.

Aquesta competència ha de permetre la construcció de coneixement a partir de l'experiència reflexiva amb eines diversificades, com poden ser els diaris personals d'aula, els jocs de rol, les entrevistes o les carpetes d'aprenentatge. Aquestes eines han de fomentar l'autoconeixement i l'aprenentatge i permetre l'obertura cap als altres i cap a l'entorn. Així mateix, aquesta evolució i millora personals es pot recollir de forma oral, escrita, gràfica i/o audiovisual i compartir-la com a experiència d'èxit i creixement personal.

Orientacions d'avaluació

La competència personal, social i laboral s'ha d'avaluar de forma transversal i integrada en la resta d'àrees del currículum. Per això, esdevé una responsabilitat compartida per tot l'equip docent.

En aquest sentit, en la planificació de qualsevol seqüència d'aprenentatge cal plantejar criteris d'avaluació vinculats a aquesta competència transversal i que incloguin tant les habilitats individuals com les interpersonals, de participació col·lectiva i comunitària, els valors socials i culturals i les estratègies vinculades al món laboral, amb perspectiva de gènere. Per exemple, en les activitats d'avaluació d'altres àrees curriculars poden proposar-se preguntes o exercicis que permetin a l'alumnat mostrar les seves opinions i valoracions, els seus desitjos, emocions, projectes emprenedors, etc. Els criteris d'avaluació han de ser compartits amb els i les alumnes per tal que siguin coneixedors de què s'espera d'ells o elles, tot fomentant l'autoregulació de l'aprenentatge i la detecció de les necessitats individuals.

Els diferents instruments d'avaluació han de potenciar la pròpia reflexió envers l'adquisició d'habilitats i estratègies. Les dianes, per exemple, són una eina que es pot utilitzar per a l'avaluació dels processos d'aprenentatge, tant individuals com grupals. També es poden utilitzar les rutines de pensaments, per conèixer els processos cognitius de l'alumnat, i els qüestionaris. Aquests instruments permeten recollir informació sobre les actituds i el compromís del grup, la interacció amb els companys i les companyes, els interessos personals, les necessitats formatives i les competències emocionals.

És important establir fites d'aprenentatge d'acord amb els interessos de l'alumnat i avaluar-ne el seu grau d'assoliment. Aquest aspecte esdevé un factor clau en l'avaluació per aconseguir l'èxit educatiu.

L'avaluació d'aquesta competència posa èmfasi en el desenvolupament de l'autoestima, l'autonomia, habilitats i destreses emocionals i d'aprenentatge, el sentit crític i la responsabilitat, la superació personal, la reflexió dialògica grupal, la cooperació, la convivència i les habilitats emprenedores per a l'accés al món laboral.

Per tal que l'alumnat pugui participar en el procés d'avaluació i contribuir a l'assoliment de les competències transversals, es pot utilitzar l'autoavaluació, la coavaluació o l'avaluació mútua, on el o la docent acompanya l'alumnat i en guia el procés. Cal dur a terme una avaluació formadora i formativa en la qual s'identifiqui el procés d'aprenentatge i millora, es puguin objectivar els progressos i, sobretot, determinar noves accions que permetin continuar avançant en l'aprenentatge i el desenvolupament personal de l'alumnat.

Annex 4

Distribució horària

L'ensenyament de la formació instrumental disposa de 980 hores lectives, distribuïdes en quatre nivells, dos al primer cicle i dos al segon cicle.

El següent quadre mostra la distribució horària per cicles i nivells segons les diferents modalitats organitzatives.

Cicles i nivells		Durada	Organització horària setmanal
1r cicle	1r nivell	280 hores	Quadrimestral: 16 hores Anual: 8 hores Biennal: 4 hores
	2n nivell	210 hores	Quadrimestral: 12 hores Anual: 6 hores Biennal: 3 hores
2n cicle	3r nivell	210 hores	Quadrimestral: 12 hores

			Anual: 6 hores Biennal: 3 hores
	4t nivell	280 hores	Quadrimestral: 16 hores Anual: 8 hores Biennal: 4 hores